Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 28 январь 1972 йил, жума | № 23 (15.194). | Баҳоси 2 тийин.

БЕШ ЙИЛЛИКНИНГ ШАХДАМ ОДИМЛАРИ

Мамлакатимиз халқлари, бутун тараққийпарвар инсоният Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил топган кунининг эллик йиллик юбилейини кутиб олишга тайёрланмоқда. [illegible]

[illegible]

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ ЎРТОҚ Л. СВОБОДА ҲУЗУРИДА БЎЛДИ

ПРАГА, 27 январь. (ТАСС). [illegible]

СОВЕТ—ҲИНДИСТОН ДЎСТЛИГИ МУСТАҲКАМ

[illegible] (ТАСС).

ЛЕКТОРЛАРНИНГ УЧРАШУВИ

[illegible] (ЎзТАГ).

РАСМИЙ ХАБАРЛАР

КЕНГАШ ҚАТНАШЧИЛАРИ ШАРАФИГА

ПРАГА, 26 январь. (ТАСС). Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Президиуми, Чехословакия Социалистик Республикасининг Президенти, ЧССР ҳукумати бугун Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар сиёсий маслаҳат комитети кенгашининг ишида қатнашган делегациялар шарафига зиёфат беришди.

Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари Г. Гусак ўз нутқида муваффақиятли суратда тамом бўлган кенгаш Варшава Шартномасида қатнашувчи социалистик давлатларнинг бирлигини яна бир марта намойиш килди деб, таъкидлади.

Барча делегациялар номидан сўзга чиққан КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев Прага кенгаши социализмнинг ташқи сиёсий позицияларини мустаҳкамлаш учун, Европада ва бутун дунёда тинчлик ҳамда хавфсизликни мустаҳкамлаш учун катта аҳамиятга эга эканлигини уқтириб ўтди.

Зиёфат самимий, ўртоқларча вазиятда ўтди.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ПРАГАДАН ЖЎНАБ КЕТДИ

ПРАГА, 27 январь. (ТАСС). Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг навбатдаги кенгашида қатнашган Совет делегацияси бугун Прагадан Ватанига жўнаб кетди.

Делегация составида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев (делегация бошлиғи), СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, КПСС Марказий Комитетининг секретари К. Ф. Катушев, КПСС Марказий Комитетининг бўлим мудири К. В. Русаков, СССР ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецовлар бор.

СССР ва ЧССР Давлат байроқлари билан безатилган Прага аэродромида Совет делегациясини ЧКП Марказий Комитетининг Бош секретари Г. Гусак, ЧССР Президенти Л. Свобода, ЧССР ҳукуматининг Раиси Л. Штроугал, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзолари В. Биляк, П. Цолотка, К. Гофман, А. Индра, А. Капек, Й. Кемпний, Й. Корчак, Й. Ленарт, ЧКП Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидатлар М. Грушкович, В. Гула, ЧКП Марказий Комитетининг секретарлари Я. Фойтик, О. Швестка, Ф. Ондржих, В. Свобода, ЧССР ташқи ишлар министри Б. Хнеупек, бошқа партия ва давлат арбоблари, шунингдек меҳнаткашларнинг вакиллари кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолувчилар орасида СССРнинг ЧССРдаги элчиси С. В. Червоненко ҳам бор эди.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ПРАГАДАН ҚАЙТИБ КЕЛДИ

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгаши ишида иштирок этган совет делегацияси 27 январда Прагадан Москвага қайтиб келди. Делегация составида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев (делегация бошлиғи), СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, КПСС Марказий Комитетининг секретари К. Ф. Катушев, КПСС Марказий Комитетининг бўлим мудири К. В. Русаков, СССР ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецовлар бор.

Внуково аэродромида делегацияни Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, И. В. Капитонов, Б. Н. Пономарев ўртоқлар, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари В. А. Кириллин, М. А. Лесечко, В. Н. Новиков, Н. А. Тихонов, СССР мудофаа министри А. А. Гречко, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида ЧССРнинг СССРдаги муваққат ишлар вакили З. Хебен ҳам бор эди. (ТАСС).

ПРАГА, 26 январь. Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгаши. Суратда: Совет делегациясининг бошлиғи, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев Европада тинчлик, хавфсизлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги Декларацияга имзо чекмоқда.

ТАСС махсус мухбири В. Мусаэльяннинг телефотоси. («ПРАВДА»дан).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

«СЕЛЬСКАЯ ЖИЗНЬ» ГАЗЕТАСИДА БОСИЛИБ ЧИҚҚАН «ПАХТА, СУТ, ГЎШТ» ИЛҒОР ТАЖРИБА САҲИФАСИ ТЎҒРИСИДА

«Сельская жизнь» газетаси 1972 йил 26 январда Наманган область партия, Совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхозлари ва совхозларининг пахта билан бедани алмашлаб экишни жорий этиш соҳасидаги иш тажрибаси тўғрисида саҳифа босиб чиқарди.

Область хўжаликлари икки йил мобайнида доимий суғориладиган 167 минг гектар ердан 140 минг гектарида алмашлаб экишни жорий этдилар. Янгиқўрғон районидаги Навоий номли колхоз мисолида алмашлаб экишни жорий этиш ва шу асосда пахта, гўшт ва сут етиштиришни кўпайтиришнинг етилган ҳамда кечиктириб бўлмайдиган проблемасини амалий ҳал этилиши мумкинлиги кўрсатиб берилган.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Наманган область партия, Совет ва қишлоқ хўжалик органларининг ва Янгиқўрғон районидаги Навоий номли колхознинг пахта билан бедани алмашлаб экишни жорий этиш ва шу асосда пахта, гўшт ва сут етиштиришни кўпайтириш соҳасидаги иш тажрибасини маъқуллади.

Область ва район партия комитетлари наманганликлар тажрибасини ўрганишлари, ана шу қимматли ташаббусни барча колхоз ва совхозларда кенг оммалаштириш ҳамда жорий этиш учун зарур чора тадбирларни амалга оширишлари керак.

Республика газеталарининг редакцияларига республика колхоз ва совхозларида наманганликларнинг тажрибаси қандай жорий этилаётганлигини мунтазам равишда ёритиб бориш вазифаси топширилди.

(Саҳифа материалларини газетанинг учинчи бетида ўқийсиз).

ЧКП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА УЧРАШУВ

27 январда Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетида ЧКП Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Г. Гусак ҳамда ЧКП Марказий Комитети Президиуми ва секретариатининг аъзолари билан Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитети кенгашида иштирок этган КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев бошчилигидаги СССР делегацияси ўртасида учрашув бўлди. Учрашувда қуйидагилар қатнашдилар:

Совет томонидан — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ А. Н. Косигин, КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ К. Ф. Катушев, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети бўлими мудири ўртоқ К. В. Русаков, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари ўртоқ В. В. Кузнецов, шунингдек КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари ўртоқ Н. Н. Родионов, КПСС Марказий Ревизия комиссиясининг аъзоси ўртоқ А. М. Александров ва Совет делегацияси билан бирга Прагага келган бошқа ўртоқлар. Бундан ташқари, учрашувда КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССРнинг ЧССРдаги элчиси ўртоқ С. В. Червоненко иштирок этди;

Чехословакия томонидан — ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, ЧССР Президенти ўртоқ Л. Свобода, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, ЧССР ҳукуматининг Раиси ўртоқ Л. Штроугал, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, Марказий Комитет секретари ўртоқ В. Биляк, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, Словакия Социалистик Республикаси ҳукуматининг Раиси ўртоқ П. Цолотка, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, Чехословакия касаба союзлари Марказий Советининг Раиси ўртоқ К. Гофман, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, ЧССР федерал мажлисининг раиси ўртоқ А. Индра, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, ЧКП Прага шаҳар комитетининг биринчи секретари ўртоқ А. Капек, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, Марказий Комитет секретари ўртоқ Й. Кемпний, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, Чехия Социалистик Республикаси ҳукуматининг раиси ўртоқ Й. Корчак, ЧКП Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Марказий Комитет секретари ўртоқ М. Грушкович, ЧКП Марказий Комитетининг секретарлари Я. Фойтик, О. Швестка, Ф. Ондржих ва В. Свобода ўртоқлар.

Ана шу ўртоқларча учрашув қатнашчилари ўз мамлакатларида социалистик ва коммунистик қурилишнинг бориши ҳақида бир-бирларига ахборот бердилар, КПСС билан ЧКП, Совет Иттифоқи билан Чехословакия ўртасидаги ҳар томонлама қардошларча ҳамкорликни янада ривожлантириш йўллари тўғрисида фикрлашиб олдилар, халқаро аҳволнинг ва ўз мамлакатлари ички сиёсатининг, улар Европада ва бутун дунёда мустаҳкам тинчлик иши учун, социализм иши учун биргаликда олиб бораётган курашнинг актуал масалаларини муҳокама қилдилар.

Суҳбат чоғида Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг Прага кенгаши якунларидан мамнун эканликлари билдирилди ва ана шу кенгаш қарорлари социалистик мамлакатларнинг Европа қитъасида тинчлик, хавфсизлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш ишига салмоқли ҳисса қўшишига хизмат қилади, деб ишонч изҳор этилди.

Учрашув қардошлик, самимий ва тўла ҳамжиҳатлик вазиятида ўтди.

Шу куни Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети Прага градида Совет делегацияси шарафига зиёфат берди. Зиёфат вақтида ўртоқ Г. Гусак билан ўртоқ Л. И. Брежнев дўстона қадаҳ кўтариб, нутқ сўзладилар.

САЙЛОВЧИЛАРНИНГ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШИ БИЛАН

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг мажлисидан

Партия XXIV съездининг қарорлари ва КПСС Марказий Комитетининг район ва шаҳар Советлари ишини янада яхшилаш чоралари тўғрисидаги қарорлари республика давлат ҳокимияти маҳаллий органларининг ходимлари учун илҳомбахш куч бўлиб қолди. Шаҳар ва район Советларининг ташкилий-оммавий фаолияти доим кучайиб, такомиллашиб бормоқда. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг 27 январда бўлиб ўтган мажлисида бу соҳадаги муҳим тажриба тўғрисида гапирилди. Мажлисда меҳнаткашларни хўжалик ва маданий ҳаётга доир масалаларни ҳал қилишга жалб этиш практикаси тўғрисида Сирдарё район ижроия комитети раиси У. Хўжаевнинг ахбороти тингланди.

Район ижроия комитетининг ходимлари ишни яхши йўлга қўйиш ва мавжуд имкониятлардан тўлароқ фойдаланиш учун аҳолининг эҳтиёж ва талабларини доим суриштириб билмоқдалар, сайловчилар билан маслаҳатлашмоқдалар, уларни экономика ва маданиятни ривожлантириш, жамоат тартибини мустаҳкамлашга доир актуал масалаларни ҳал этишда актив қатнаштирмоқдалар. Ижроия комитети ўтган йилнинг охирида депутатлар, сиёсий ташкилотчилар ва ахборотчиларнинг ёрдами билан ҳар хонадонга биттадан, жами 12700 анкета тарқатди. Бу анкетада ёзилган ўн тўрт саволнинг ҳаммаси бир масаладан, яъни Советнинг ишини бундан буён яхши йўлга қўймоқ учун қандай чораларни кўриш керак, деган масаладан иборат эди.

Сайловчилар ўз жавобларида Советнинг ишлари ҳақида, хўжалик ва маданий қурилишга доир масалаларни қай тарика яхши ҳал этиш кераклиги тўғрисида жонкуярлик билан батафсил гапирдилар. Нуфузли мутахассислардан иборат тузилган махсус комиссиялар қимматли таклифларни ўрганиб чиқди ва умумлаштирди. Таклифларнинг бир қисми область ва район халқ хўжалигини ривожлантириш беш йиллик планига киритилди. Ҳозирги вақтда айрим таклифлар юзасидан тегишли чоралар ишлаб чиқилмоқда.

Республика Олий Совети Президиуми Сирдарё район ижроия комитетининг ташаббусини маъқуллади. Бу ташаббус матбуот ва телевидение ёрдами билан бошқа маҳаллий Советларга ҳам кенг ёйилди.

Сирдарёликларнинг тажрибаси эътиборга олиниб, меҳнаткашлар депутатлари барча область, район ва шаҳар Советлари ижроия комитетларига тавсиялар берилди. Жумладан, шаҳар, район, посёлка ва қишлоқлар ҳаётига доир энг муҳим масалаларни корхона, ташкилотлар, муассасаларда ва аҳоли истиқомат қиладиган жойларда меҳнаткашларнинг муҳокамасига қўйиш муҳим эканлиги таъкидланди. Сайловчиларнинг таклифларини эътибор билан ўрганиш, аҳолининг эҳтиёж ва талабларига жиддий эътибор бериш ва олинган таклифларни амалга ошириш учун ўз вақтида чора кўриш — ҳар бир Советнинг бурчидир.

Олий Совет Президиумининг мажлисида маҳаллий Советларнинг 1971 йилги статистика ҳисоботлари қараб чиқилди ва тасдиқланди. Ана шу ҳисоботларни таҳлил этиш асосида Советлар фаолиятидаги демократик принциплар кейинги вақтларда анча ривожланди, Советларнинг хўжалик ва маданий қурилишдаги барча соҳаларига раҳбарликни такомиллаштириш учун негиз бўлиб қолди, деган хулоса чиқарилди. Шу билан бирга Советларнинг эътибори баъзи муҳим камчиликларга ҳам жалб этилди. Ана шу камчиликларни йўқотиш учун зарур чораларни кўриш керак.

Тошкент области ижроия комитети, Тошкент областидаги район ва шаҳар Советлари ижроия комитетлари ҳузуридаги кузатиш комиссияларининг иши тўғрисидаги масала муҳокама қилинди. Тошкент область ижроия комитетига социалистик қонунчиликка роия қилиш ва жамоат тартибини саклаш учун муҳим аҳамиятга эга бўлган ана шу комиссияларнинг фаолияти устидан контролни кучайтириш зарур эканлиги кўрсатилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Маҳаллий автомобиль йўлларини қуриш ва ремонт қилишда давлат, кооператив корхоналари ва хўжалик ташкилотларининг иштироки тўғрисида»ги фармонига ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди. Бу ўзгартишлар йўл қурилишида мазкур ташкилотларнинг иштирокини кенгайтиришни кўзда тутади.

Меҳнаткашлар депутатлари область Советлари ижроия комитетларининг автомобиль йўлларини қуриш ва ремонт қилиш бошқармаларини меҳнаткашлар депутатлари область Советлари ижроия комитетларининг автомобиль йўлларини қуриш ва улардан фойдаланиш бошқармасига айлантириш тўғрисидаги фармон ҳам қабул қилинди.

Мажлисда бошқа бир қанча масалалар ҳам қараб чиқилди.

(ЎзТАГ).

ОСИЁ ВА АФРИКА МАМЛАКАТЛАРИ КИНО САНЪАТИНИНГ КЎРИГИ

Осиё ва Африка мамлакатларининг иккинчи халқаро кинофестивали «Тинчлик, ижтимоий тараққиёт ва халқлар озодлиги учун!» деган шиор остида ўтади. Фестиваль Совет Ўзбекистонининг пойтахти Тошкентда 24 майда очилади. Фестивалнинг бош директори, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Кинематография давлат комитетининг раиси Азиз Қаюмов 25 январда совет ва чет эл мухбирлари учун Москвада бўлиб ўтган матбуот конференциясида шуларни маълум қилди.

Фестиваль, деб таъкидлади у, совет халқи СССР тузилганининг 50 йиллигини нишонлайдиган шонли йилда бўлади. Тошкент кино кўригида Ўрта Осиё, Закавказье Республикалари ва Россия Федерациясининг экран усталари мамлакатимиздан вакил бўлиб қатнашадилар. Ҳозир фестиваль таклифномалари Осиё ва Африка мамлакатларига юборилмоқда. Европа, Шимолий ва Жанубий Америка, Австралия кинематографчилари ҳам фестивалнинг шиорини акс эттирувчи фильмларини юборишлари мумкин. Маълумки, Тошкентдаги халқаро киноанжуманида конкурс ва одатдаги совринлар йўқ. Шундай бўлса-да, анъанага кўра, мамлакатимизнинг бир қанча жамоат ташкилотлари ўз совринларини таъсис этиш ниятидадирлар.

Азиз Қаюмов Тошкентда бўлиб ўтган биринчи фестивалда Осиё ва Африкадаги 39 мамлакатдан 100 дан ошиқ тўла метражли ва қисқа метражли фильмлар кўрсатилганлигини йиғилиш аҳлига эслатиб ўтди. Ҳамманинг эътироф этишича, Тошкент кўригининг экрани икки қитъа кино санъати кенг панорамасини намойиш қилди.

Осиё ва Африка мамлакатлари биринчи халқаро кинофестивалининг муваффақиятга эришганлиги 1972 йилги кино кўрик янада мўътабар ва маъноли бўлади, деган умид туғдиради

(ТАСС).

АДАБИЙ-БАДИИЙ ТАНҚИДЧИЛИК ВА ҲОЗИРГИ ЗАМОН

26 январда адабиётчиларнинг Марказий уйида СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг пленуми ўз ишини бошлади. Пленум адабий-бадиий танқидчиликнинг энг муҳим вазифаларини муҳокама қилмоқда. Президиумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари П. Н. Демичев, КПСС Марказий Комитети маданият бўлимининг мудири В. Ф. Шауро, СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони К. А. Федин, Ёзувчилар союзи правлениесининг секретарлари ва маданият арбоблари ўтиришибди.

Пленумни СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари Г. М. Марков очди.

СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари В. М. Озеров «Адабий-бадиий танқидчилик ва ҳозирги замон» деган мавзуда доклад қилди. Адабиёт ва санъат арбоблари олдида турган вазифалар, деди у, коммунизм қурилишининг КПСС XXIV съезди белгилаб берган буюк программасидан келиб чиқади.

КПСС Марказий Комитетининг яқиндагина эълон қилинган «Адабий-бадиий танқидчилик тўғрисида»ги қарори КПСС XXIV съездининг программ қоидаларини давом эттиради ва ривожлантиради. Бу ҳужжат илҳом бахш этувчи буюк аҳамиятга эга ҳужжатдир. Биз, деб таъкидлади докладчи, партия адабий-бадиий танқидчиликни ривожлантириш масалаларини жамият ғоявий-сиёсий ҳаётининг энг муҳим ишлари қаторига қўйганлигига яна бир марта зўр иштиёқ ва ифтихор билан ишонч ҳосил қилдик.

КПСС XXIV съезди белгилаб берган улуғвор программани бажаришда партияга ёрдам бериш — партиянинг амалий йўлини ва совет кишиларининг бунёдкорлик ишларини санъат тили билан қаттиқ туриб ҳимоя қилиш, таъкидлаб кўрсатиш ва пропаганда қилиш демакдир.

Докладчи адабий-танқидчилик ишида методологик аниқлик ва ғоявий эътиқоднинг ҳал қилувчи аҳамиятга эга эканлигини эслатиб ўтди.

В. М. Озеров адабиёт назариясини ривожлантириш проблемаларига батафсил тўхталиб ўтди. СССР ташкил топган куннинг 50 йиллигига тайёргарлик тарихий жиҳатдан ғоят муҳим воқеадир. Бу иш танқидчилик ва назария зиммасига Бутуниттифоқ миқёсида адабий жараённи чуқурроқ ўрганиш вазифасини юклайди.

В. М. Озеров докладининг охирида қуйидагиларни айтди: СССР Ёзувчилар союзи правлениеси, мамлакатимиздаги барча ёзувчилар ташкилотлари камчиликларини тугатиб, ўз ишларини қайта қуриб, амалий ишларга кўпроқ эътибор беришлари лозим. Партия йўлини амалга оширишда танқидчиликнинг активлиги ва принципиаллигини сўзда эмас, амалий равишда жиддий оширишни таъминлаш бизнинг бурчимиздир.

Шундан кейин музокаралар бошланди. (ТАСС).

ЖУРНАЛИСТЛАР КЕНГАШИ

Тошкентда республика Журналистлар союзи область бўлимлари бюролари масъул секретарларининг кенгаш-семинари бўлди. Ўзбекистон Журналистлар союзи уюштирган бу кенгаш қатнашчилари ижодий ишни янада яхшилаш вазифаларини муҳокама қилдилар, иш тажрибалари билан ўртоқлашдилар. (ЎзТАГ).

Директива объектлари йўқламаси

Қурувчилар ҳозир синов даврида. Беш йилликнинг иккинчи йилига қадам қўйилган палла. Улкан объектларда қиш чилласида ҳам иш қизиб боряпти. Бунёдкорлар партиямиз XXIV съезди Директиваларида тилга олинган объектларни белгиланган муддатда ишга тушириш учун зўр ғайрат-шижоат ва фидокорлик намуналарини кўрсатмоқдалар.

Қарши дашти қурилиш ҳавозаларига бурканиб бормоқда. Бу ерда посёлкалар, насос станциялари қурилишлари жадаллаштирилмоқда. Сирдарё ГРЭСининг бош корпуси тобора бўй чўзмоқда, Туямўйинда тўғон ташланяпти. Андижон сув омборининг тўғонига бетон қуйилмоқда. Бухородаги ип-газлама, Навоийдаги цемент ва Хива гилам комбинатлари қурилишлари кундан-кунга жадаллашмоқда. Бир сўз билан айтганда меҳнатсевар қурувчи ва монтажчилар партиямиз съезди қарорларига амалий иш билан жавоб беришга ҳаракат қилмоқдалар.

Бугунги кунда республикамиз улкан қурилиш майдонига айланган, десак муболаға бўлмайди. Чунки бирон район йўқки, у ерда янги бинолар қад кўтармаётган бўлсин. Тўққизинчи беш йилликда республикамизда бир қанча гигант объектлар кўкка бўй чўзади. Шу йилдаёқ Сирдарё ГРЭСида 300 минг киловатт қувватли дастлабки энергетика блоки ишга тушади. Чорвоқ ГЭСида 150 минг киловатт қувватли 4-гидроагрегат фойдаланишга топширилади. Шу билан унинг қуввати 600 минг киловаттга етади. Навоий ГРЭСи ҳам тўла қувват билан ишлай бошлайди. Республика энергетика тарихида биринчи марта 500 киловольт кучланишли электр узатиш линияси ишга туширилади. Бу линия Тошкент ГРЭСи билан Сирдарё ГРЭСи ўртасида бунёд этилади.

Ҳозирнинг ўзидаёқ Муборак заводининг газ тозалаш ва олтингугурт ишлаб чиқарадиган биринчи навбати фойдаланишга топширилди. Навоий-химия комбинатида эса нитрон толаси ишлаб чиқарила бошланди.

Қурувчиларимиз ғайрат-шижоат кўрсатиб ишлаб, бу йил бир қанча йирик корхоналардаги янги қувватлар қурилишини ниҳоясига етказадилар. Масалан, Олмалиқдаги аммофос, Самарқанддаги суперфосфат заводларида маҳсулот ишлаб чиқариш лойиҳа қувватига етказилади. Фарғонадаги химиявий толалар ва азот ўғитлари заводларининг қуввати янада ортади. Олмалиқ маиший-химия буюмлари заводи анча кенгаяди.

Тўққизинчи беш йилликнинг иккинчи йилида республикамиз енгил саноатининг янги корхоналари иш бошлайди. Бухоро ип-газлама комбинатининг биринчи навбати, Гулистонда янги тикувчилик фабрикалари, Наманганда шойи тўқиш фабрикаси ишга тушади.

Биз бу йил барпо этиладиган энг йирик объектлар ҳақидагина тўхталдик. Бундан ташқари қанчадан-қанча катта-кичик объектларда қурилиш ҳавозалари тобора баланд кўтарилмоқда. Қишнинг шу оғир кунларида ҳам бинокорлар совуқни-совуқ демай, изғиринларга парво қилмай, жасорат кўрсатиб ишламоқдалар. Ўз фидокорона меҳнатлари билан минглаб қурувчи-монтажчилар объектлар қурилишини тезлаштирмоқдалар.

Биз бугундан бошлаб «ДИРЕКТИВА ОБЪЕКТЛАРИ ЙЎҚЛАМАСИ» рубрикаси остида республикамиздаги улкан қурилишларда қўлга киритилаётган қувончли ютуқлар, зарбдор қурувчилар ҳақида мунтазам материаллар бериб боришга қарор қилдик. Ҳурматли қурувчилар, Директива объектларида ишни янада тезлаштириш учун нималар қилиш, қандай тадбирларни амалга ошириш кераклиги ҳақида ўз таклиф ва мулоҳазаларингизни ёзиб юборишларингизни сўрардик.

СИРДАРЁ ГРЭСИ

РЎЁ БЎЛГАН АФСОНА

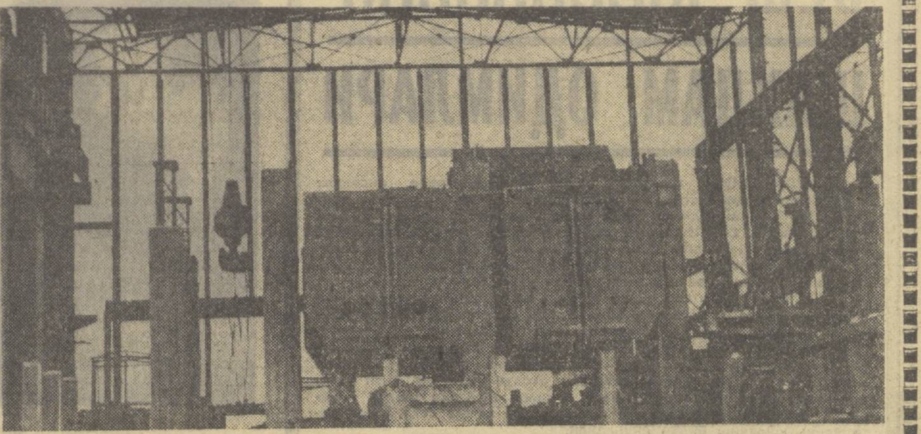

Маликага бирданига икки киши — паҳлавон Фарҳод ва кўркам, чиройли, кибор Хисравнинг ишқи тушиб қолибди.

Ширин шарт қўйибди:

— Кимки Сирдарёнинг сувини чўлларга бурса — мен ўшаники!

Девқомат, содда, олижаноб Фарҳод улкан кетмонини қўлига олиб, қояларни қўпориб, дарё ўзанига қулата бошлабди. Маккор Хисрав эса яқин-узоқ шаҳарларга одам юбортириб, бозорлардан жуда кўп қамиш-бўйра келтиртирибди. Зим-зиё тунда бўйраларни чўлга ёйдириб қўйибди.

Эрталаб уйғонган Ширинбону пешайвонга чиқадию, кўзлари қамашиб кетади. Энди кўтарилаётган қуёш нурлари дашти-биёбонни қоплаган бўйралар сувдай мавжланиб турарди.

— Сув! Сув! — дебди юраги севинчга тўлган малика. — Қандай гўзал! Ким, ким келтирди?

— Мен, — дебди Хисрав маликага таъзим қилиб.

Шунда тўй, катта тўй бошланиб кетибди.

Қуёш тиккага келиб, тўй қизиб турганида Ширин Фарҳодни эслаб, қасрдан чиқади. Дарё харсангларга урилиб, жаҳл билан кўпикланиб оқар, қоя остида бошсиз жасад ётарди. Бу Фарҳод жасади эди! Ёсуман кампир Ширин билан Хисрав тўйи бўлаётганини унга хабар қилган, бу макр, разолатга чидай олмаган Фарҳод қоядан ўзи қўпорган катта бир харсанг учиб тушаётганда унга бўйнини тутган эди...

Қуёш тиккага келгани учун чўлдаги бўйралар энди эрталабгидек мавжланмас, Ширин Хисравнинг макрига тушиб, алданганини сезади. Вужуди алам ва қайғуга ботади. Фарҳоднинг пешанасини силаб, ўзининг юрагига ханжар санчади. Ширин қони Фарҳод қонига қўшилиб, дарёга тушади, дарё уни олис-олис қирларга оқизиб кетади. Ҳар баҳор қир, адрларда шу муҳаббат рамзи бўлмиш лолақизғалдоқлар ял-ял ёнади...

Сир қирғоғида Турхумбой исмли деҳқондан бу афсонани эшитган Юлиус Фучик, ер куррасидаги қадимий деҳқон халқ — ўзбек халқи «асрлар давомида сув ва нурни» орзу қилиб келди, афсоналар тўқиб, халқдек содда, олижаноб фарҳодларни куйлади, деб ёзди «Свет праце» газетасига 1936 йилда юборган очеркида. Агар Фучик ҳаёт бўлиб, Сир бўйига ҳозир келганида замондошларимиз афсонани рўё қилганларини кўриб, қувонарди, қандай қувонарди! Халқимиз бошига оғир мусибат тушган кунларда, Улуғ Ватан уруши йилларида олтмиш минг колхозчи катта ният билан қурган Фарҳод ГЭСи шаҳар ва қишлоқларимизга, чўлдаги посёлкаларга, халқнинг хаёлидаги қаср ўрнига қурилган Ширин шаҳарчасига энди нур бериб турибди. Фарҳод чироғини олтмиш минг киши ёққан бўлса, мана бугун техника билан қуролланган бир ярим минг замондошимиз эллик бешта Фарҳод ГЭС қувватига тенг келадиган Сирдарё ГРЭСини, чўлнинг «қуёшдай катта» чироғини ёқишга тайёрламоқда.

— Фарҳод билан Ширин охири шу ерда висол кўришди, — деди улкан нурхонанинг бош инженери Лев Владимирович. — ГРЭС қурувчилари ўтган йил олдинги йилдагига нисбатан икки баравар кўп иш қилишди. Бетон ва кислород тайёрлайдиган заводлар қурилди. 180 метрли мўри, йигирма минг квадрат-метр ҳажмдаги уй-жой, қозонхона қуриб битказилмоқда.

Бу йил қиладиган ишларимиз ундан ҳам кўп. Ўн олти миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишлари кўндаланг турибди. 300 минг киловатт қувватли биринчи энергия блокини 22 декабрда фойдаланишга топширамиз, деб сўз бериб қўйдик.

— Узр, Лев Владимирович, умуман иссиқлик электр станциялари қурилиши ҳақида бир-иккита саволим бор эди.

— Бемалол, ёзувчи, журналистларга «интервью» беришга ўрганиб қолдик. Яхши-да, коллективимизнинг ишларини халққа билдириб турсанглар. Марҳамат.

— Нима учун ГРЭС Сирдарё ёқасида қуриляпти?

— Ҳа, кенгашиб шу жойни танладик. Буғни совутиб туришга дарё яқин. Ҳув ана, канални ҳам қазиб қўйдик. Темир йўл яқин асбоб-ускуналарни ташишга. Фарҳод ГРЭСи яқин, вақтинча электр қуввати олиб туришга. Аҳолиси зич қишлоқлар бор ёнимизда, ишчилар тайёрлашга. Бироз ноқулайроқ томони — Бекобод шамоли қурувчиларни қийнаб қўйяпти. Ер ости сувлари ҳам яқинроқ, сульфат бетонни емиради... Буларнинг чораси кўриляпти.

— ГРЭСнинг бошқа нурхоналардан афзаллиги нимада?

— Тез қурилади. Кам маблағ сарфланади. Қуввати эса, мана бизнинг ГРЭСимизнинг ўзи бир неча йиллар қурилган Братск ГЭСига тенг бўлади. Бутун Братск ГЭСини уч юз киши бошқарса, Сирдарё ГРЭСи қуриб битказилганда ҳам бу ерда бир ярим минг киши хизмат қилиб туради. Иссиқлик электр станцияларига жуда кўп газ, ёнилғи сарфланади, узлуксиз хом ашё «еб» туради...

Бош инженерни усти ёпилаётган бош корпусга чақириб кетишди. У ерда ҳар бири 125 тоннадан юк кўтарадиган иккита йирик кран монтаж қилинаётган экан.

— Кўп ГРЭСларнинг усти очиқ бўлади, ишлайверади, — деди инженер йўл-йўлакай. — Лекин биз ёпмасак бўлмайди, секундига гоҳо ўттиз-қирқ метр тезликда эсадиган Бекобод шамоли ишга ҳалақит беряпти.

«Средазэнергомонтаж» трестининг тажрибали мастер С. М. Колосов бошлиқ мутахассислари биринчи энергия блокининг буғ қозонини ўрнатишмоқда. Бу қозон бир соатда тўққиз юз эллик тонна буғ ҳосил қилади. У ҳажми ва қуввати жиҳатидан ҳозирча республикамизда якка-ягона. Монтажчилар уни сентябрь ойида, муддатидан олтмиш кун олдин ишга туширишга ҳаракат қилишяпти.

Қош қорайиб қолди. Сайҳун қирғоғига чиқдим. Каналлар лиммо-лим тўлиб оқмоқда. Унда маккор Хисрав тўшаган бўйралар «мавжи» эмас, инсон ёққан чироқлар, оби-ҳаёт мавжи жимирлаб кўринарди.

С. НУРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Суратларда: (юқоридан пастга) 1. Сирдарёда барпо этилаётган ГРЭСнинг бош корпусида монтаж ишлари олиб борилаётган пайт; 2. Серғайрат монтажчилар В. Уколов, А. Бесановский, Ф. Изикаев; 3. В. Решетников ва А. Калашников ўртоқлар. Улар белгиланган қурилиш-монтаж топшириқларини доимо орттириб адо этаётирлар.

А. Тўраев фотолари.

АНДИЖОН СУВ ОМБОРИ ҚУРИЛИШИДА

ДЕНГИЗ ТУҒИЛЯПТИ

Андижон сув омбори қурилишидан яқинда қайтдим. Дастлаб, бош тўғон қурилишини кўздан кечириб, қурувчи-монтажчилар билан гаплашдим. Улар қўлга киритилган ютуқлар, амалга оширилаётган хайрли тадбирлар ҳақида мароқланиб сўзлашди. Энди бетон ва арматураларни тўғонга етказиб туришда иккита қудратли кўтарма кран қурувчиларга мададкор бўлмоқда. У иш жойига бир йўла уч куб метргача бетон етказиб бераётир. Худди шунга ўхшаш иккита кран минораси монтаждан чиқяпти. Яқин кунлар ичида бу кранлар ҳам фойдаланиш учун тўғон қурувчилари ихтиёрига топширилади.

Бетонни тез ва сифатли ётқизишда лойиҳа бўйича қурилган бетон қоришмасини жойлаштирувчи механизмлар қурувчиларга айниқса қўл келяпти. У ишга барака киритяпти. Бетон қоришмасини жойлаштиргичлар ички қисмида махсус иситгичлар ўрнатилган бўлиб, улар қоришма ҳароратини 5 даража иссиқ ҳолатда сақлаб туриш имкониятини бераётир. Бундай қурилмалар Ўрта Осиё шароитида биринчи марта шу ерда синовдан муваффақиятли ўтмоқда.

Қурилиш суръатини жадаллаштиришнинг самарали омиллари кўп жиҳатдан меҳнатни тармоқ графиги асосида ташкил этишга боғлиқ. Сув омбори қурилиши бошлангандан буён бу ҳақда кўп ўйладик. Баъзи қурилиш ташкилотлари раҳбарлари сув омбори қурилишида тармоқ графигини жорий этиш жуда қийин, деган фикрда эдилар. Тўғонни қуриш масъулияти юкланган «Андижангидрострой»га қарашли 1- ва 3-қурилиш-монтаж бошқармалари бунёдкорлари қурилишда янги техника ва илғор технологияни жорий қилиш, фан ва техниканинг энг янги ютуқларини тадбиркорлик билан татбиқ этишга ҳаракат қилишди. Бу соҳада анчагина ютуқлар қўлга киритилди. Яхши ният билан бошланган иш изсиз кетмайди. Қийинчиликлар эвазига бўлса ҳам кўпгина юмушлар тармоқ графиги асосида олиб борилаётир. Тўғонга бетон ётқизишда янгича кантрофос усули қўлланиляпти. Унинг шарофати туфайли кўплаб бетон тежаб қолиняпти. Тўғон жами 303 секциядан ташкил топса, ҳар бир секцияда 20 кантрофос қўйилади. Шунда ҳар секция учун сарфланадиган бетоннинг 10 процентини тежаб қолишга эришилади.

Андижон сув омбори тўғонининг баландлиги 115,5 метр, узунлиги 950 метрни ташкил этади. Ана шу гигант тўғон учун 3 миллион 980 минг куб метр бетон ётқизилиши лозим. Шу кунгача қарийб етти минг куб метр бетон ётқизилди. Январь ойи мобайнида эса, беш минг куб метр бетон ётқизиш планлаштирилган бўлса, атиги уч минг куб метр бетон ётқизилди, холос. Буни яхши ҳол, деб бўлмайди. «Андижангидрострой» бошқармаси бошлиғи Михаил Деушевдан «Янги йилнинг дастлабки ойи паст суръат билан якунланаётганлигига сабаб нима?» деб сўраганимизда, у мавжуд камчиликларни рўй-рост тилга олиб ўтди.

— Биринчидан, фойдаланишга топширилган бетон заводининг биринчи навбати қиш тушгандан бери деярли бекор ётганлиги ишимизнинг белига тепяпти. Унинг бетон қоришмаларини етказувчи транспортёр лентапари 14-15 даража совуқдаёқ музлаб қоляпти. Иккинчидан, ҳамон мутахассис кадрлар етишмаяпти. Қурилиш объектимиз учун тағин ками билан 400 га яқин тажрибали пайвандчи, шофер, арматурачи ва дурадгорлар керак.

Андижон сув омборини белгиланган муддатда қуриб фойдаланишга топшириш учун ишни жадаллаштириш бизнинг асосий вазифамиздир. Яқин йиллар ичида Ўзбекистон ва Қирғизистоннинг қақроқ-бўз ерларига обҳаёт, оқишига, у ерлардан дур ундирилишига, янги боғ-роғлар яратилишига ишончимиз комил.

А. ПРОТОНОВ,
Ўзбекистон сув иншоотлари қурилиши бош бошқармасининг Андижон сув омбори қурилиши бўлими мудири.

БЕШ ЙИЛЛИК — МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПАХТА ТОЗАЛАШ САНОАТИ МИНИСТРЛИГИ КОРХОНАЛАРИ КОЛЛЕКТИВЛАРИНИНГ ТЎҚҚИЗИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИК ВА 1972 ЙИЛ УЧУН ОЛГАН

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

Пахта тозалаш саноати корхоналарининг коллективлари КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошира бориб, СССРнинг 50 йиллигини муносиб кутиб олишга интилиб қуйидаги социалистик мажбуриятларни қабул қилдилар:

1972 йил планини маҳсулотни реализация қилиш бўйича 25 декабргача, пахта толаси ва линт ишлаб чиқариш бўйича 27 декабргача бажарамиз.

Пахта тозалаш саноати министрлигининг республика қурилиш тресты бажараётган қурилиш-монтаж ишлари йиллик планини 20 декабргача адо этамиз, пландан ташқари 18 минг тонна пахта толаси, 2 минг тонна линт, 500 тонна каноп толаси, 60 тонна кабелбоп калава ип ишлаб чиқарамиз. Меҳнат унумдорлигини пландагига нисбатан 1,2 процент оширамиз. Ўров учун ишлатиладиган газлама, сим ва ленталарни, шунингдек электр энергия, ёқилғи, хом ашё, каноп, пенко-каноп толани, ёғочни, цементни анча тежашга эришамиз. Пландан ташқари 5 миллион 726 минг сўм фойда оламиз.

1972 йилда йилига 858,5 минг сўм иқтисодий самара берадиган 1402 та рационализаторлик таклифларини жорий қиламиз.

Маҳсулот сифатини яхшиламоқ учун 15 та қуритиш-тозалаш цехини ва 8 та тозалаш цехини ишга туширамиз. Пахта толасининг ифлосланишини анча камайтирамиз. Каноп толаси узунлигининг ўртача номерини топшириқдагига нисбатан 0,01 процент оширамиз.

1971 йилги пахта ҳосилини ўз вақтида ва батамом қайта ишлаб бериш учун 3 та янги пахта заводини ва 4 та жинлинтер цехини ишга туширамиз.

1972 йилда 36 та пахта қуритиш комплектларини, 8 та гидропрессли установкалар комплектини, пахтани қабул қилиб ва бунтларга чиқариб берадиган 130 та механизмни, бунтлардан пахта олиб берадиган ва пневмотранспортга қувват бериб турадиган 383 та асбобни, чигит юклаб берадиган 20 та машинани ва аккумулятор билан ишлайдиган 130 та юклаш машинасини жорий қиламиз ва ўзлаштирамиз. Иккита каноп заводида каноп поясидан узун тола ишлаб берадиган технология линиясини ўрнатиб ишга соламиз. Новожизненский ва Новомихайловский каноп заводларида 35 киловольт кучланишли электр линияни ва район подстанцияларини муддатидан олдин қуриб битказамиз.

420 ўринли болалар муассасасини ва 30 минг квадрат метр уй-жой майдонини фойдаланишга топширамиз.

Беш йиллик планни: маҳсулотни реализация қилиш бўйича 1975 йил 15 декабргача, қурилиш-монтаж ишлари бўйича эса 1 декабргача бажарамиз. Беш йиллик планда кўрсатилган миқдорга қўшимча қилиб 166 минг сўмлик пахта толаси, 18 минг тонна линт ишлаб берамиз, пландан ташқари 335 миллион сўмлик маҳсулотни реализация қиламиз. Меҳнат унумдорлигини пландагига нисбатан 1,2 процент оширамиз ва беш йилликда маҳсулот ҳажмини меҳнат унумдорлигини ўстириш йўли билан 70 процентгача оширишни таъминлаймиз.

Беш йиллик ичида пландан ташқари 35 миллион 543 минг сўм фойда олишни таъминлаймиз. 10,4 миллион сўм иқтисодий самара берадиган камида 15 та катта ташкилий-техникавий тадбирларни жорий қиламиз. Қўл меҳнати билан машғул бўлган ишчилар сонини беш йил ичида 15,2 процент камайтирамиз. 80 та қуритиш-тозалаш цехларини ва 36 та тозалаш цехини ишга туширамиз. Пахта толасининг ва линтнинг ифлосланишини ГОСТ нормаларига нисбатан анча камайтиришни таъминлаймиз. Каноп узун толасининг ўртача номерини пландагига нисбатан 0,04 процент ошира миз.

Беш йиллик ичида 21 та пахта заводини ва битта каноп заводини ишга туширамиз, 7 та пахта заводини ва 5 та каноп заводини реконструкция қиламиз. Шу муддат ичида йилига шартли 3 миллион 819 минг сўм иқтисодий самара берадиган 6310 та рационализаторлик таклифларини жорий қиламиз.

Бу социалистик мажбуриятлар Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати министрлиги корхоналари ва ташкилотларидаги ишчилар, инженер-техник ходимлар ва хизматчиларнинг йиғилишларида муҳокама этилиб қабул қилинган.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ЕНГИЛ САНОАТ МИНИСТРЛИГИ КОРХОНАЛАРИ ВА ТАШКИЛОТЛАРИ КОЛЛЕКТИВЛАРИНИНГ ТЎҚҚИЗИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИК ВА 1972 ЙИЛГИ ПЛАНЛАРНИ МУДДАТИДАН ИЛГАРИ БАЖАРИШ ЮЗАСИДАН ОЛГАН

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги корхоналарининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари КПСС XXIV съезди қарорларидан руҳланиб, СССРнинг 50 йиллигини муносиб кутиб олишга интилиб, қуйидаги социалистик мажбуриятларни қабул қилдилар:

Маҳсулотни реализация қилиш ҳажми ва энг муҳим буюмларнинг кўпчилигини ишлаб чиқариш юзасидан 1972 йил учун белгиланган план 27 декабргача бажарилиб, планга қўшимча равишда 10 миллион 500 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинади. 1975 йил 19 декабрда тўққизинчи беш йиллик план бажарилади ва пландан ташқари 60 миллион 118 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинади.

1972 йилда пландан ташқари 300 минг квадрат метр шойи газлама, 140 минг дона трикотаж буюмлари, 60 тонна рўзғорбоп пахта, 500 минг квадрат метр тўқилмайдиган материаллар, 175 минг жуфт пайпоқ, 250 минг жуфт чарм пойафзал, улгуржи нархларда 3 миллион сўмлик кийим-кечак, 400 тонна жун, 1 миллион 500 минг квадрат дециметр хром, 8 тонна хом ипак ишлаб чиқарилади.

Ишлаб чиқаришнинг техникавий даражасини ошириш асосида тўққизинчи беш йилликда маҳсулотнинг энг муҳим турларини ишлаб чиқариш: ип газламалар 47,1 процент, шойи газламалар 50 процент, газлама типидаги тўқилмайдиган материаллар 20 процент, тикувчилик буюмлари 63 процент, чарм пойафзал 74 процент, чинни идишлар 5 баравар, пайпоқлар 28,5 процент, ички трикотаж 79 процент, ўйинчоқлар 69,7 процент кўпайтирилади.

Беш йиллик давомида планга қўшимча равишда 15 миллион сўм, шу жумладан, 1972 йилда 3 миллион сўм фойда олинади. Калава ип, пахта толаси, хром чиқитлари ва электр энергияси нобудгарчилиги анча камайтирилади.

Беш йиллик мобайнида маҳсулотнинг 100 тури, 1972 йилда 16 тури давлат сифат белгисини олиш синовига тайёрланади.

Янги техника ва технологияга доир 16 та тадбир жорий этилиб, йилига 29 миллион сўм, 1972 йилда эса 200 та тадбир жорий этилиб, 2 миллион сўм иқтисодий самара олинади.

1971—1975 йилларда йилига 17 миллион 430 минг сўм иқтисодий самара берадиган 18.126 та рационализаторлик таклифи, шундан 1972 йилда йилига 3 миллион 234 минг сўм самара берадиган 3.460 та таклиф жорий этилади.

Меҳнат унумдорлигининг 1972 йил планидан ташқари 0,2 процент ва тўққизинчи беш йилликда 1 процент оширилиши таъминланади.

Беш йиллик давомида газламалар, трикотаж, пойафзал, кийим-кечак ва бошқа буюмларнинг 5870 та янги модели, гули, тури ва структурасини, 1972 йилда 1246 та янги модели, гули, тури ва структурасини ишлаб чиқариш ўзлаштирилади.

Бу социалистик мажбуриятлар Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги корхоналарининг коллективлари томонидан муҳокама этилиб, қабул қилинган ҳамда министрлик коллегияси билан Тўқимачилик ва енгил саноат ишчилари касаба союзи республика комитетининг президиуми томонидан маъқулланган.

ПАХТА, СУТ, ГЎШТ

ИЛҒОР ТАЖРИБАЛАР САҲИФАСИ

Наманган область хўжаликларида пахта-беда алмашлаб экишни жорий қилиш тажрибаси

✦ ОБЛАСТЬ ХЎЖАЛИКЛАРИДА ЎТГАН ИККИ ЙИЛ МОБАЙНИДА СУҒОРИЛАДИГАН МАЙДОНЛАРНИНГ 85 ПРОЦЕНТИДА ПАХТА-БЕДА АЛМАШЛАБ ЭКИЛА БОШЛАДИ.
✦ 45 МИНГ ГЕКТАРДАН ЗИЁДРОҚ ЕРНИНГ МЕЛИОРАТИВ ҲОЛАТИ ЯХШИЛАНДИ.
✦ ИККИ ЙИЛ МОБАЙНИДА ГЕКТАР БОШИГА ПАХТА ҲОСИЛДОРЛИГИ 6,5 ЦЕНТНЕР КЎПАЙДИ.
✦ БУЛТУР ЕМ-ХАШАК ЕТИШТИРИШ 1969 ЙИЛГА НИСБАТАН ҚАРИЙБ ИККИ БАРАВАР КЎПАЙДИ. ҲАР ГЕКТАР БЕДАПОЯДАН 60 ЦЕНТНЕР ЎРНИГА 107 ЦЕНТНЕРДАН БЕДА ЎРИБ ОЛИНДИ.
✦ ЎТГАН ИККИ ЙИЛ МОБАЙНИДА ҲАР БИР СИГИРДАН СОҒИБ ОЛИНАДИГАН СУТ 400 КИЛОГРАММ КЎПАЙДИ, ГЎШТГА ТОПШИРИЛАДИГАН ҲАР БИР ҚОРАМОЛНИНГ ВАЗНИ 80 КИЛОГРАММ ОШДИ. ЯЛПИ СУТ ЕТИШТИРИШ 40 ПРОЦЕНТ, ГЎШТ ЕТИШТИРИШ 13 ПРОЦЕНТ КЎПАЙДИ.

ҲАЛ ҚИЛУВЧИ ОМИЛ

А. ХУЖАЕВ,
Наманган область партия комитетининг биринчи секретари.

«Сельская жизнь» газетасида тажрибаси бугун муфассал ёритилаётган Навоий номли колхоз Наманган областидаги оддий хўжаликлардан бири. Бу хўжалик ўзининг тупроқ-иқлим шароитлари билан бошқа хўжаликлардан фарқ қилмайди, моддий-техника таъминоти жиҳатидан ҳеч қанақа афзалликларга эга эмас, ерни суғориш учун қўшимча ҳеч қанақа резервларга ва алоҳида сув билан таъминланадиган манбаларга эга эмас. Аксинча, бу хўжаликнинг асосий экин майдонлари Шимолий Фарғона каналининг юқори қисмига жойлашганлиги учун ўша юқоридаги текисликка сувни насос ёрдамида кўтариб чиқишга мажбур бўлади. Экин майдонлари бир хил эмас. Бу экин майдонларининг орасида тошлоқ далалар, шунингдек саёз ҳайдалиши керак бўлган далалар анчагина борки, булар ҳам ишда маълум даражада қийинчилик туғдиради.

Шунинг учун ҳам бу ердаги деҳқонларнинг тажрибаси муҳимдир. Бундай тажрибани қилиб кўриш ҳамманинг қўлидан келади ва бу тажриба пахтачиликнинг ва чорвачиликнинг манфаатларини ҳисобга олган ҳолда суғориладиган деҳқончилик маданиятини оширишга ишнинг кўзини билиб ёндашиш қанчалик самара беришини яққол кўрсатади.

Пахтани беда билан алмашлаб экишга кўчиш масаласи янги масала эмас. Бундан илгари ҳам ҳар гал шу ҳақда гап кетганида хўжаликларнинг раҳбарлари ва мутахассислар даставвал экинларнинг структурасини такомиллаштириш керак деган бир фикрга келардилар. Навоий номли колхоз пахта етиштиришни кўпайтиришнинг ғоят кескин даражада етилган бу проблемасини амалий ҳал қилиш мумкинлигини кўрсатди. Биргина пахтани эмас, балки чорвачилик маҳсулотларини ҳам кўпайтириш амалда мумкинлигини кўрсатди. Хўжалик алмашлаб экиш схемасига биноан чигит экиладиган майдонни икки йил ичида 85 гектар камайтириб, ҳосилдорликни 39 центнерга етказди, умумий ялпи ҳосил эса 2398 тоннадан 3728 тоннага кўтарилди.

Бу ерлик деҳқонлар ҳадеб бир хил экин экаверишдан воз кечиб, уруғларни тўғри танлаб, вилтга қарши курашнинг таъсирчан усулини қўлладилар ва келгусида гарантияланган ҳосил етиштириш учун шарт-шароит яратдилар.

Кейинги вақтда пахта-беда алмашлаб экишни жорий этиш, суғориладиган майдонларда деҳқончилик маданиятини умуман ошириш область қишлоқ меҳнаткашларининг асосий вазифаси бўлиб қолди. Бу вазифа область партия ташкилоти фаолиятида ҳам биринчи даражали вазифа бўлиб қолди. Гап шундаки, кейинги 15-20 йил мобайнида вужудга келган практика оқибатида пахтанинг асосий шериги ва ғоят қимматли озуқа бўладиган экин— бедапояларнинг кескин даражада камайиб кетиши пахтачиликка ва чорвачиликка зарар етказди. вилт тарқаб кетишига сабаб бўлди.

Фарғона водийсидаги ва ундан ташқаридаги районларда ҳам бу ҳол оммавий тус олиб кетди. КПСС Марказий Комитетининг 1970 йил июль Пленуми бу проблемага муҳим аҳамият берди. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев ўз докладида пахта-беда алмашлаб экишни жорий этиш зарурлигига алоҳида тўхталиб ўтди. Л. И. Брежнев суғориладиган майдонларда бедазорларни кенгайтириш айни пайтда озуқа базасини мустаҳкамлаш имконини ҳам беради ва шу тариқа чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш имконини ҳам беради, деб уқтирди.

Область пахтакорлари, барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари, барча коммунистлар партиянинг йўл-йўриқларини бажонидил қабул қилдилар. Ҳар бир хўжаликдаги ишнинг аҳволини чуқур таҳлил қилиб чиқиш шуни кўрсатдики, ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш, деҳқончиликнинг прогрессив системасига ўтиш учун ҳамма жойда имкониятлар бор. Мутахассислар барча хўжаликлар учун амалий тадбирларни ишлаб чиқдилар, бу ерда эса ҳар бир бўлим, участка ва бригада бўйича амалий тадбирлар ишлаб чиқилди. Шундай қилиб, пахта-беда алмашлаб экишга кўчишнинг, уруғ алмаштиришнинг, комплекс механизацияни янада кенгроқ жорий этишнинг, ҳайдаладиган майдонларни мелиоратив жиҳатдан яхшилашнинг ҳамда бўз ва партов ерларни ўзлаштиришнинг таъсирли программаси ишлаб чиқилди.

Белгиланган программани амалга ошириш учун астойдил меҳнат билан икки йил ўтди. Натижалар қандай бўлди? Шу вақт мобайнида қандай ишларни қилишга муваффақ бўлинди? Умуман олганда область ва колхоз, совхозлар қандай қийинчиликлар ва муаммоларга дуч келдилар?

Айрим лойиҳачилар ердан фойдаланишнинг, суғориш системаларини, ишлаб чиқариш базаларини, ҳатто аҳоли яшайдиган пунктларни бошқа жойга кўчиришнинг мураккаб ва қиммат турадиган схемаларни таклиф этган эдилар. Бу таклифлар катта-катта капитал маблағларни сарф этишни талаб қилишдан ташқари пахта етиштиришни анчагина камайтиришни кўзда тутганди. Фактлар хўжаликлар ана шу таклифлардан воз кечганлиги тўғри эканлигидан далолат бермоқда.

Суғориш карталарининг, суғориш шохобчалари, йўллар ва аҳоли яшайдиган пунктларнинг қарор топган чегараларида ҳар бир хўжаликнинг шароитларини ва имкониятларини ҳисобга олиб туриб тузиб чиқилган алмашлаб экиш схемалари юксак хўжалик самарасини таъминлади. Етти далага пахта экиш ва учта далага беда экиш алмашлаб экишга асос қилиб олинди. Барча майдон баббаравар 200-300 гектар келадиган дала массивларига тақсимланди. Массивлар ўз навбатида алмашлаб экиладиган далага ажратилди. Ҳар бир дала тупроқ шароитлари жиҳатидан бир хил бўлган битта, кўпинча эса бир қанча суғориладиган картадаги суғориладиган участкалардан иборатдир.

Алмашлаб экиш барча хўжаликларда жорий этилмоқда. Ҳамиша суғориладиган 167 минг гектар майдондан 140 минг гектарида ҳозирнинг ўзидаёқ алмашлаб экилмоқда. Жами 540 алмашлаб экиладиган массив ажратилган. Бу йил ёзда 101 та массив учтадан бедапояга эга бўлади, яъни ротацияга тўла киритилади; 279 массивда эса иккитадан дала ва 130 массивда биттадан дала ажратилади.

Ўтган икки йил мобайнида чигит навларини алмаштиришнинг мўлжалланган режалари амалга оширилди. Майдонларнинг ҳаммасида янги барқарор навларнинг ғўзаси парвариш қилинмоқда. Истиқболли навларнинг ўзлаштирилиши ва бедапоя майдонларининг 23 минг гектарга кенгайтирилиши экинларнинг вилт касалига чалинишини 8-10 процент камайтириш имконини берди. Агротехника даражасини янада ошириш вилт билан касалланадиган майдонларни янада камайтириш имконини беради.

Область хўжаликларида кейинги йилларда ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ишлари кучайтирилди. 45 минг гектар майдонда ернинг мелиоратив ҳолати яхшиланди. 17 минг гектардан зиёдроқ майдон яхшилаб текисланди. 17 километр янги коллектор қазилди. 74 километрдан зиёдроқ канал ва суғориш шохобчалари бетонлаштирилди. Ана шу тадбир амалга оширилишининг ўзиёқ сувнинг ерга шимилиб кетиши натижасида исроф бўлиши ҳисобига 20 миллион куб метрдан кўпроқ сув олиш имконини туғдиради. Доимий ишлайдиган 127 та насос станцияси қурилди ва сувни ер остидан чиқариш учун 150 та қудуқ қазилди.

Колхоз ва совхозларни техника жиҳатидан янада кўпроқ қуроллантириш кучаймоқда. Хўжаликларнинг машина парки минг-минглаб янги машиналар, тиркаладиган ва осиладиган асбоблар билан тўлдирилди. Минерал ўғит, гербицидлар анча кўпайди. Маълумки, бултурги йил айрим суғориш системаларида сув камчиллиги билан бошқа йиллардан фарқ қилади. Лекин юқорида айтиб ўтилган тадбирларнинг амалга оширилиши натижасида сув камчиллигининг таъсирини камайтиришга ва 135 минг гектар пахта майдонида ҳосилдорликни 1969 йилдаги 22.5 центнер ўрнига биринчи марта 29 центнерга етказишга муваффақ бўлинди. Далаларимиздан мамлакат 393 минг тонна юқори навли пахта олди. Планга қўшимча равишда 48 минг тонна пахта сотилди. 1969 йилга нисбатан (алмашлаб экишга ўтишдан аввалги йилга нисбатан) 88 минг тонна пахта кўп тайёрланди.

Илгари областнинг маълумотида кейинги ўринда бўлиб келган айрим район хўжаликларида ҳам натижалар яхши бўлди. 1969 йилда Уйчи ва Янгиқўрғон районларида гектар бошига ҳосилдорлик областнинг ўртача кўрсаткичидан ҳам паст бўлган эди. 1971 йилда эса 30 центнердан ҳам ортиб кетди. Уйчи районида пахта етиштириш 13 минг тонна, Янгиқўрғон районида салкам 10 минг тонна кўпайди.

Маҳсулот етиштиришнинг кўпайиши, табиийки, область колхоз ва совхозлари фаолиятининг иқтисодий натижаларига таъсир кўрсатди. Хўжаликларимизнинг пахтачиликдан 1969 йилда олган даромадларига нисбатан бултурги даромад 56 миллион сўм кўпайиб, 190 миллион сўмни ташкил этди. Ҳар центнер пахтага кетадиган меҳнат сарфи саккиз киши-соат камайтирилди. Маблағлар эса ҳар центнерга 23 сўм 60 тийин ўрнига 19 сўм 70 тийин сарфланди. Пахтачиликда банд бўлган ҳар бир ходим ҳисобига пахта етиштириш ана шу вақт мобайнида ўн бир центнер ошди.

Суғориладиган далаларда рўй берган ўзгаришлар чорвачиликнинг озуқа базасини ривожлантиришга ҳам таъсир қилди. Бундан бир неча йил муқаддам беда, маккажўхори ва бошқа озуқабоп экинлар экинлар структурасида зўрға саккиз-тўққиз процентни ташкил қиларди. Гектар бошига бедапоялардан олинадиган ҳосил 60-65 центнердан, маккажўхори кўкпояси 180-200 центнердан ошмасди. Бултур беда, маккажўхори, лавлаги умумий экин майдонининг 23 процентини банд қилди. Саккиз минг гектар майдонга ем-хашакбоп экинлар аралаштириб экилди. Ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 107 центнердан беда, 379 центнердан маккажўхори кўкпояси олинди.

Буларнинг натижасида моллар ва паррандаларнинг маҳсулдорлиги ҳам ўсди. Масалан, ҳар бир сигирдан соғиб олинадиган сут 400 килограмм кўпайди. Гўштга топшириладиган ҳар бир қорамолнинг вазни 80 килограмм ортди. Ҳар бир товуқдан олинадиган тухум 45 тадан кўпайди. Гўшт етиштириш икки йил мобайнида 13 процент, сут 40 процент, тухум етиштириш икки баравар кўпайди. Чорвачилик рентабелли соҳа бўлиб қолди ва бултур 2,3 миллион сўмдан зиёдроқ фойда келтирди.

Областнинг суғориладиган далаларида бошланган ўзгаришларнинг дастлабки натижалари ана шундай. Биз дастлабки натижалар деб гапирмоқдамиз. Чунки, алмашлаб экиш яна бир неча йилдан кейин тўла-тўкис жорий қилиб бўлинади. Лекин областимиз бултур куздаёқ пахта етиштириш жиҳатидан қарийб 1975 йилга мўлжалланган даражага эришди.

Область партия ташкилоти қилинган ишларни таҳлил этиб, ўз диққат-эътиборини ишдаги етишмовчиликларга, ҳал этилишини кутиб турган муаммоларга қаратмоқда. Эришилган муваффақиятлар билан бир қаторда яна шунга эътибор бериш керакки, хўжаликларнинг тахминан тўртдан бир қисми ҳосилдорлик жиҳатидан областнинг ўртача ҳосилдорлигидан пастда турибди. Фермаларнинг учдан бир қисмида чорва молларнинг маҳсулдорлиги, давлатга сут ва гўшт сотишда сезиларли ўзгаришга эришилмади. Бундай хўжаликларда шундай амалий тадбирлар мўлжаллаб қўйилганки, бу тадбирларнинг амалга оширилишини бошланғич партия ташкилотлари, район партия комитетлари, область бўйича эса область партия ташкилоти ўз назорати остига олган.

Ердан фойдаланишни бундан кейин янада яхшилаш ишга астойдил ва малакали ёндошишни талаб қилади. Колхозлар ва совхозларда тут дарахтлари билан бўлинган суғориладиган карталар ҳали озмунча эмас. Ҳозир доимий суғориладиган ана шундай майдонлар салкам 24 минг гектар келади. Шулардан 40 проценти майда-майда карталардир. Бундай карталарда алмашлаб экишни жорий қилишдан юксак самара олинишини таъминлаш, техникадан, хусусан терим техникасидан юксак самарали фойдаланишни таъминлаш осон эмас.

Суғориладиган майдонлар секинлик билан яхлитлаштирилмоқда. Бунинг сабаби бор. Наманган области пилла етказиб берадиган йирик область. Пилла етиштириш планлари йил сайин ошиб бормоқда. Бинобарин, ипак қуртининг озуқаси тут баргини кўпайтиришга бўлган эҳтиёжнинг ортиши ҳам табиийдир. Майда-майда карталарнинг атрофини миллион-миллион тут дарахтлари ўраб турибди. Ана шу дарахтлардан далаларни тозалаш мураккаб иш эмас, лекин бу иш аввал пахта-беда экилмайдиган майдонларда даставвал тут кўчатлари барпо этишни, тут дарахтларини суғориш шохобчаларининг бўйига, йўл ёқаларига ва далалардан ташқарига қаторлаб экишни талаб этади. Камида 10 миллион туп кўчат ўтқазиш керак. Бу катта иш анчагина меҳнат ва маблағлар сарфлашни талаб этади. Бу иш бир йилнинг ўзидагина ҳал қилинадиган иш эмас. Лекин бу ишга астойдил ғайрат билан киришиш пайти келди.

Областда карталарни яхлитлаштириш ва шу муносабат билан ипак қуртининг озуқа базасини вужудга келтириш плани ишлаб чиқилмоқда. Яқин ойлар ичида ана шу йирик тадбирлар амалга оширила бошлайди. Биз беш йилликнинг охирига бориб, суғориладиган майдонларнинг 70-80 процентида ҳар бири 10-15-20 гектар келадиган замонавий, яхши текисланган майдонларга эга бўлиш ниятидамиз. Бу, биринчидан, пахта йиғим-теримини механизациялаш даражасини 60-65 процент ошириш, иккинчидан, суғориладиган майдонларнинг ярмида ғўзани эгатларни кенг қамраб оладиган ва чигитни уяларга аниқ ташлаб кетадиган техника ёрдами билан кенг қаторлаб экиш имконини беради.

Лекин гап юқори ҳосил олишдагина эмас, балки маҳсулотнинг сифатига ҳам боғлиқ. Давлат кўплаб пахта талаб қилиш билан бирга толасининг узунлиги ва пишиқлиги жиҳатидан юксак стандрат талабларига тўла-тўкис мос келадиган пахта ҳам талаб қилади. Олимлар ва мутахассислар бунга эришишнинг аниқ тавсияларини ишлаб чиқишлари керак.

Область партия ташкилоти, областнинг барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари янги беш йилликнинг иккинчи йилини деҳқончиликнинг юксак маданиятини жорий этиш, маҳсулот етиштиришни кўпайтириш ва унинг сифатини ошириш борасида бошлаган ишларини давом эттиришга астойдил қарор берган ҳолда ғайрат ва қатъият билан бошладилар. КПСС XXIV съезди қарорлари шуни талаб қилади. Бу қарорларни амалга ошириш ҳаммамизнинг асосий бурчимиз ва бугунги куннинг талабидир.

ФАҚАТ ФАКТЛАР

Областдаги кўпгина колхоз ва совхозлар ўтган икки йил мобайнида, яъни пахта-беда алмашлаб экишга киришилганидан кейин ҳосилни анча кўпайтиришга муваффақ бўлдилар. Масалан, Тўрақўрғон районидаги «Шарқ юлдузи» колхозининг деҳқонлари ҳосилдорликни гектар бошига қарийб саккиз центнер, Уйчи районидаги Жданов номли колхоз аъзолари ўн беш центнер кўпайтирдилар. «Қизил равот» совхози ҳар гектар ердан 41 центнердан ҳосил кўтарди.

●

Область далаларида замонавий пахта териш машиналаридан кенг кўламда фойдаланилмоқда. Ўтган йилнинг куз фаслида машиналар ёрдами билан 155 минг тоннадан ортиқ пахта терилди. Бу—1969 йилдагига нисбатан икки ярим баравар ортиқдир. Ҳосилнинг 81 процентини машинада териб олган Задарё районининг механизаторлари кўл даромад олдилар. «Гулбоғ» совхозида ҳосилнинг 95 проценти машинада териб олинди. Неча юзлаб механизаторлар мавсум нормасини бир ярим-икки баравар бажардилар. Механик-ҳайдовчилардан Холдор Хўжаев, Муродулло Юсупов, Абдусалом Қодировлар ўз машиналарининг бункеридан 350-400 тоннадан пахта тўкдилар.

●

Область 1971 йилда мамлакатга давлат планидан ташқари 217 тонна гўшт, 2600 тонна сут, 80 тонна жун, 2,5 миллион дона тухум топширди.

Хўжаликлар илмий жиҳатдан асослаб берилган алмашлаб экишни жорий қилиб, озуқа экинлари майдонини кенгайтирдилар ва уларнинг ҳосилдорлигини оширдилар. Деҳқонлар ўтган йили 225 минг тонна дағал хашак, 286 минг тонна силос, икки минг тонна ўт талқони, 6 минг тонна маккажўхори дони тайёрладилар. Ем-хашак тайёрлаш 1969 йилдагига нисбатан қарийб икки баравар кўпайди.

●

Суғориладиган ерларда деҳқончиликни ривожлантириш деҳқоннинг билимига, унинг олган билимларини амалда қўллана олишига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Шу сабабли областда ҳозирги замон талабларини эътиборга олиб, кадрларни кенг кўламда ўқитиш ишлари уюштирилди. Барча бригадаларнинг бошлиқлари область миқёсида очилган курсларда уч йилдан буён таълим олмоқдалар. Бу курсларда машғулотлар қиш фаслида уюштирилмоқда. Хўжаликларда агротехника мактаблари ишлаб турибди.

Навоий номли колхознинг агротехника мактабида машғулотни хўжалик агрономи Умаржон Абдураҳмонов олиб бормоқда.

СУҒОРИЛАДИГАН ДЕҲҚОНЧИЛИК МАДАНИЯТИ

Ер агротехника қонунларини назарписанд этмайдиган кишиларни қаттиқ жазолайди. Деҳқонларимиз буни ўз тажрибаларида синаб кўрдилар. Бир вақтлар колхозимиз гектаридан 30 — 38 центнерга етказиб пахтадан мўл ҳосил оларди. Кейинчалик далаларнинг маҳсулдорлиги пасая бошлади. 1969 йилда олинган ҳосил 26 центнерга тушиб қолди. Бунинг сабаблари қуйидагилардан иборат эди.

Мунтазам суғориладиган зонада ғўза экин майдонининг 96-97 процентини эгалларди. Фақат пахтачилик билан шуғулланган бир шароитда ернинг унумдорлигини тиклаш тобора мураккаблашиб кетди. Ғўзада касалликлар, шу жумладан, вилт каби ҳалокатли касалликлар пайдо бўлди.

Жамоат чорвачилиги ҳам зарар кўрди. Шартли суғориладиган ерларга қисиб чиқарилган беда, маккажўхори каби экинлар ғўзадан олдин экиладиган экин ролини бажариш у ёқда турсин, хўжаликни зарур ем-хашак запаслари билан ҳам таъминлай олмасди.

Ҳаёт бу аҳволдан қутулишни қатъий тақозо қиларди. Ердан фойдаланишга бўлган муносабатни тубдан ўзгартиришга, илмий асосланган алмашлаб экишни жорий этиш билан дарҳол шуғулланишга, самарали алмашлаб экишни йўлга қўйишга, янги навларни етиштиришга, далаларни ўғитлашни жиддий яхшилашга тўғри келди.

Суғориладиган ерларда бедазорларни кенгайтира бошладик. Айни маҳалда пахта билан бедани алмашлаб экиш лойиҳасини ишлаб чиқишга киришдик. Суғориладиган ҳамма ерларни тупроқ шароитини назарда тутиб, алмашлаб экиладиган тўртта массивга ажратдик ва шу массивларнинг ҳар бирини алмашлаб экиладиган яна 10 та далага ажратдик.

Лойиҳа содда бўлиб, ортиқча маблағларни, мавжуд суғориш тармоқларини ўзгартиришни деярли талаб этмайди. Йўллар, посёлкалар, катта-катта ариқлар массивларнинг чегараси қилиб олинди. Массивларнинг ўртача катталиги 230-270 гектардан, далаларники эса 22-30 гектардан ошмайди.

Ўн далали алмашлаб экиш схемаси уч далага беда ва етти далага чигит экилишини кўзда тутади. Биринчи йили беда, озуқабоп экинлар, асосан, маккажўхори билан аралаштириб экилади, кейинчалик эса икки йил мобайнида нуқул беда ўстирилади. Оқсил модда берувчи қимматли экин— беда майдони 1971 йилда ғўза майдонига нисбатан 16 процентга етказилди. Бу нарса амалда алмашлаб экиш схемасини жорий этишга киришиш имконини берди. Бултур алмашлаб экиладиган 34 та дала ғўзага, 6 дала бедага ажратилган бўлса, бу йил шу нисбат ўзгартирилди. Ғўзага 30 та дала, бедага эса 10 та дала ажратилди. Алмашлаб экиш схемаси 1974 йилга бориб тўла ўзлаштирилиб бўлади. Ўшанда 12 далада беда, 28 далада эса ғўза ўстирилади. Шў вақтга келиб беда ва маккажўхоризорлар алмашлаб экишда майдоннинг 27 процентини эгаллайди.

Биз айни маҳалда бошқа бир муҳим ишни ҳам ўтказдик. Вилт касаллигига чалинадиган «108-Ф», «152-Ф», «156-Ф» ғўза нави ўрнига бу касалликка бардош берадиган «Тошкент-3» ва ингичка толали «С-6030» навларини олдик.

Шундай қилиб, суғориладиган деҳқончилик маданиятини юксалтириш йўлида муҳим қадам қўйдик. Бурноғи йили ғўза майдонлари алмашлаб экиш планига кўра 1.052 гектардан 967 гектаргача камайтирилганлигига қарамай, бу қимматли экин ҳосилдорлиги гектар бошига 33,5 центнерга қадар кўтарилди. Янги беш йилликнинг биринчи йили бизни айниқса қувонтирди: биз гектар бошига 39 центнердан ҳосил кўтардик. Бунақанги мўл ҳосил бизда илгари ҳеч бўлмаган эди. Давлат хирмонига 3.728 тонна, шу жумладан, 1.269 тонна энг қимматли ингичка толали нав пахтасини жўнатдик. Пахтанинг ўндан тўққиз қисми биринчи сортга қабул қилинди. Катта майдонлардаги ҳосил машиналар ёрдамида териб олинди. Терилган жами пахта 1969 йилдаги даражадан 1.330 тонна ошиб кетди.

Кейинчалик шартли суғориладиган майдонларда замонавий ирригация тармоқларини қуриш юзасидан катта-катта ишлар ўтказишни мўлжаллаб турибмиз. Бу нарса беш йилликнинг охирига бориб мунтазам суғориладиган майдонларни 200 гектарга қадар кўпайтиришга имкон беради. Бизда қўриқ ерлар ҳам бор. 50 гектар шундай ерни ўз кучларимиз билан ўзлаштирамиз.

Алмашлаб экишга ўтиш ва пахтачиликни комплекс механизациялашнинг жорий этилиши суғориладиган карталарни йириклаштирилишини тақозо этди. Бурноғи йилга қадар хўжаликда 253 та контур бор эди. Шуларнинг кўплари 0,3-0,5 гектардан ошмасди. Икки мавсумда 160 та картани йириклаштиришга муваффақ бўлдик. Ҳозир шу карталарнинг ҳажми 5 гектардан 20 гектаргача катталашди. Яқин 2-3 йил ичида ўз массивларимизда бутун техника комплексидан самарали фойдаланишга имкон берадиган катта-катта карталарга эга бўламиз.

Ердан фойдаланишдаги, экинзорлар структурасидаги, алмашлаб экиладиган далаларда озуқабоп экин майдонларини кенгайтиришдаги янгиликлар жамоат чорвачилигида сезиларли ўзгаришлар вужудга келтирди. Бултур беда, маккажўхори, оқ жўхори, илдизмева майдонлари 263 гектарни эгаллади Бу эса 1969 йилдагига нисбатан икки баравар кўпдир. Шу билан бирга озуқабоп экинлар ҳосилдорлиги кўтарилди. Илгари биз гектар бошига 40-50 центнердан беда пичани олган бўлсак, ҳозир 120 центнердан оляпмиз. Бир гектар макакжўхоризор думбул сутаси билан 600-650 центнер кўк масса беради. Илгари эса атиги 170-200 центнердан олардик.

Бедани маккажўхори ёки оқ жўхори билан аралаш қилиб экиш қўшимча озуқа манбаи бўлди. Ўтган ёз фаслида шундай майдонларнинг ҳар гектаридан 700 центнердан зиёд озуқа олдик. Хўжалик шу қишловга 1.021 тонна пичан, 2.840 тонна силос, 150 тонна сенаж, 30 тонна беда уни ва ўзимизда етиштирилган 78 тонна ем запас қилиб қўйди.

Ем-хашак базасининг мустаҳкамланиши ва молларни парвариш қилишнинг яхшиланиши чорва маҳсулдорлигини сезиларли даражада оширилишини таъминлади. Ўтган йилнинг ўзидагина ҳар бир бош сигирдан соғиб олинган сут 750 килограмм кўпайди. Сўйишга топширилган ҳар бош гунажиннинг вазни 346 килограммгача кўтарилди. Ўтган икки йил мобайнида сут ва гўшт етиштириш 1,5 баравар кўпайди. Эндиликда чорвачилик рентабелли тармоққа айланиб қолди.

Хўжалик экономикасида ҳам ўзгаришлар юз берди. Бундан бир неча йил аввал ҳамма тармоқларнинг рентабеллик даражаси умуман олганда 10 процентдан юқори кўтарилмас эди. Энди бўлса сарфланган ҳар бир сўм кассага 26 тийин фойда келтирмоқда. Пахтачиликда рентабеллик даражаси 36 процентгача кўтарилди. Бултур колхознинг умумий даромади 2.860 минг сўмга етди ёки 1969 йилдагига қараганда 1.370 минг сўм кўп бўлди.

Беш йиллик биринчи йилининг якунлари колхозимиз меҳнаткашларини хурсанд қилди. Жамоат хўжалигида бошланган ўзгариш натижалари ҳар бир оилада сезилди. Меҳнатга ҳақ тўлаш кўпайди, уй-жой қурилиши, ишлаб чиқариш ва маданий-маиший объектлар қурилиши авж олдириб юборилди. Бултур қурилишга 160 минг сўм сарфланган бўлса, бу йил сарфланадиган пул икки баравар оширилди.

Биз жамоат ишлаб чиқаришининг ҳамма тармоқларини янада ривожлантириш колхозчиларнинг интилишларигагина эмас, шу билан бирга уларнинг профессионал билимларига ҳам кўп жиҳатдан боғлиқ эканлигини тушунамиз. Шунинг учун ҳам бизда касблар бўйича оммавий ўқиш йўлга қўйилди. Механизаторлар, деҳқонлар, сувчилар, чорвачилар учун ўқув группалари очилди. Машғулотларни мутахассисларимиз ўтказишянти. Энг яхши механизаторлардан К. Бобоев, Т. Раҳимов, У. Иброҳимов, бригада бошлиқлари О. Мирзааҳмедов, З Избосаров, сувчилардан М. Акмалхонов, У. Избосаров, чорвадорлардан А. Йўлдошев, Я. Холбоев. Я. Мўминов ўз тажрибалари тўғрисида гапириб бермоқдалар.

Хўжалигимиз меҳнаткашлари баланд руҳ билан меҳнат қилиб, ўз билимларини оширмоқдалар. Ҳали қиладиган муҳим ишларимиз кўп. КПСС XXIV съезди қарорларини муваффақиятли амалга ошириш ва тўққизинчи беш йиллик катта-катта топшириқларини бажарилиш негизи бўлмиш қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши маданиятини янада юксалтириш шундай ишларнинг энг асосийсидир.

Тожиддин ИНОМОВ — Навоий номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони; Аҳмаджон АБДУЛЛАЕВ — хўжалик партия комитетининг секретари; Умаржон АБДУРАҲМОНОВ — бош агроном, Сатимбой ШАРИПОВ — бош зоотехник; Мавлуда ТЎХТАБОЕВА, Умматали ЖЎРАБОЕВ — бригада бошлиқлари; Кўпайсин ҲАСАНОВ — тракторчи, Маматхон АКМАЛХОНОВ — сувчи; Саломатхон ЙЎЛДОШЕВА — сут соғувчи.

Ўзбекистон ССР, Наманган область, Янгиқўрғон райони.

(Саҳифани «Сельская жизнь» газетасининг мухбири А. Узилевский уюштирди). «Сельская жизнь», 26 январь.

ЗАМОН БИЛАН ҲАМНАФАС

В. Катаев туғилган куннинг 75 йил тўлишига

Совет халқи босиб ўтган буюк йўлни ва шу йўлнинг асосий босқичларини тасвирлаш Валентин Катаев ижодига хос бўлган хусусиятлардан биридир. Бу анъанани у Горький ва Маяковский сингари устозлардан қабул қилиб олди ва ўзига хос равишда бойитди.

Катаев ҳам ўз ижодини жуда кўп қалам соҳибларидек шеър ёзишдан бошлади. Унинг илк поэтик асарлари она шаҳри Одесса газеталарида 1910 йилдан эътиборан пайдо бўлди. Инқилобдан сўнг РОСТАнинг Одесса бўлимида ишлади. Кейинчалик ёзган автобиографияларидан бирида, Маяковский Москвада яшаб, РОСТА да нима ишлар қилган бўлса, менга ҳам Одессада ана шундай вазифаларни адо этишга тўғри келди, деган эди у. Ҳақиқатан ҳам РОСТА Катаев учун чиниқиш мактаби бўлди, давр моҳиятини у аста-секин чуқурроқ тушуна борди.

Ижодини поэзиядан бошлаган Катаев аста-секин прозага ўтади, 20-йилларда «Соқолли болакай» сингари қатор юмористик ҳикояларини, «Игнатий Пуделякин» сингари қиссаларини ва «Эрендорф ороли» номли саргузашт романини эълон қилади. Горький томонидан унинг айрим асарлари, масалан «Ўз фойдасига ҳаржловчилар» сингари қиссаси талантли асар сифатида эътироф этилади.

«Давр, олға!» номли роман-хроника Катаев ижодида катта воқеа бўлди. Шунинг учун 1932 йил кўпчилик совет санъаткорлари сингари Катаев ижодининг ҳам бурилиш йили дейилса тўғри бўлади. 1932 йилги «Адабий-бадиий ташкилотларни қайтадан тузиш ҳақида»ги ВКП(б) Марказий Комитетининг қароридан сўнг совет ёзувчиларининг илғор отрядида муҳим бир хусусият кўзга ташланади, яъни ҳаёт билан янада мустаҳкамроқ боғланиш, совет тузуми туфайли барпо этилаётган улкан қурилишларда бевосита иштирок этиш ёки уларни ўз кўзи билан кўриш, қаҳрамонлар билан шахсан танишиш — бу даврда анча жонланди. Катаев ҳам Уралдаги улкан Магнитостройда бўлди ва инқилобдан сўнгги совет тузумининг илғор тенденцияларини, унинг бунёдкорлик моҳиятини, меҳнатга янгича муносабатларини ва жамиятни мустаҳкамлаш учун курашнинг янгича усулларини кўрди ва юқоридаги асарида ана шу жараённи кўрсатди. Бу асарида у даврнинг янги; пўртана оқимини, социалистик шаҳарнинг бунёд бўлишини Ишченко, Ермаков, Ханумов образлари орқали маҳорат билан кўрсатиб берди. Шахс ва коллектив, давр ва социалистик тараққиёт бу асарда ленинча позициядан туриб ҳал этилди.

Катаев ижодининг асосини ва порлоқ намунасини «Қора денгиз тўлқинлари» номли тетралогия ташкил этади. Озод социалистик жамият учун кураш ва қўлга киритилган шу эркин тузумни мустаҳкамлаш ва ҳимоя қилиш бу эпопеянинг асосий ғоявий мотивидир. Халқнинг 40 йиллик ҳаёт йўли тасвирланган бу асарнинг биринчи китоби «Оқариб кўринар ёлғиз елкан» деб номланган бўлиб, у ёзувчига катта шуҳрат келтирди.

Тетралогиянинг иккинчи ва учинчи китоблари — «Даштдаги уйлар» ва «Қишки шамол» ҳам биринчи асарнинг мантиқий давоми бўлиб, уларда Украинанинг жанубидаги 1910 — 1912 йиллар воқеаси ҳамда Совет ҳокимиятининг илк йиллари ва гражданлар уруши даври акс этади. Эпопеянинг тўртинчи китоби «Советлар ҳокимияти учун» асари ўз даврида қаттиқ танқидга учради, чунки унда Улуғ Ватан уруши давридаги Одесса мудофааси ва ундаги партизанлар ҳаракати бирмунча заиф тасвирланган эди, шу сабабдан муаллиф уни қайтадан ишлади ва Фадеев эътироф этишича, тамомила янги асар яратди. У совет халқи томонидан илиқ кутиб олинди.

«Полк ўғли»ни, унинг қаҳрамони Ваня Солнцевни билмайдиган совет ўқувчиси топилмаса керак. У ҳатто жуда кўп ҳорижий тилларга ҳам таржима қилинди. Уни Италиядаги «Унита» газетаси ҳатто жаҳон болалар адабиётининг ажойиб намунаси сифатида баҳолади. В. Катаевнинг 1946 йилда Давлат мукофотига сазовор бўлган бу асарини ўзбек китобхонлари ҳам севиб ўқиганлар ва ўқимоқдалар, у ўзбек тилида бир неча марта нашр этилди.

Катаев асарлари ўзининг оммавийлиги билан ҳам ажралиб турадики, бу ҳол бир неча бор кинорежиссёрларнинг эътиборини тортди. Унинг асарлари асосида экранлаштирилган «Оқариб кўринар ёлғиз елкан», «Совет ҳокимияти учун», «Полк ўғли», «Мен меҳнаткаш халқнинг фарзанди» фильмлари совет кинематографиясида маълум ўринни эгаллади.

Катаев фақат прозаикгина эмас, у етук драматург ҳамдир. Унинг асарларига Станиславскийдек буюк театр арбоблари аҳамият бердилар. У Станиславскийнинг таклифи билан «Ўз фойдасига ҳаржловчилар» қиссасини пьеса қилиб МХАТ га топширди, «Давра квадратураси» ҳам муваффақият билан саҳналаштирилди. У 30-йилларнинг биринчи ярмидаёқ Берлин, Париж, Лондон, Нью-Йоркда, Болқон мамлакатлари, Жанубий Америка, Ҳиндистон, Африка театрларининг саҳналарида муваффақият билан ўйналди. Унинг «Мовий рўмолча»», «Дам олиш куни», «Муҳаббат фасли», «Кичик уй», «Доҳий билан рўй берган ҳодиса», «Гуллар йўли» сингари пьесалари ҳам совет драматургиясида алоҳида ўрин тутади.

Катаев совет Ленинномасига ҳам ўзининг муносиб ҳиссасини қўшган санъаткордир. Унинг «Девордаги темир эшикча» номли ҳужжатли қиссаси В. И. Лениннинг Париждаги ҳаёти ва фаолиятини тасвирлашга бағишланган. Францияда уч марта бўлган Катаев (1958, 1960, 1961) доҳий билан боғлиқ ҳужжатлар ва тарихий жойларни синчковлик билан ўрганди ва В. И. Ленин бўлган даврдаги Париж ва у ердаги сиёсий-ижтимоий шароитни Ленин кўргандек акс эттиришга тиришди.

В. Катаевнинг ҳикояларинимми, шеър ёки қиссаларинимми, роман ёки драмаларинимми олиб қарамайлик, уларнинг ҳаммасига хос бўлган хусусиятлардан бири воқеа ва қаҳрамонларнинг фаолияти енгил юмор ва комизм руҳи билан тасвирланишидир. Бу эҳтимол унга укасининг кўрсатган таъсиридир («12 стул»нинг муаллифларидан бири Е. Петров Катаевнинг туғишган укаси бўлган) ёки ўзининг ижодий манерасидир, ҳар қалай, Катаевнинг ижодидаги бу хусусият унинг асарлари халқ ўртасида кенг тарқалишида маълум даражада роль ўйнади.

Туғилганига 75 йил тўлган шу кунда советлар диёрининг барча халқлари ва жаҳондаги тинчликсевар кишилар Валентин Катаев ижодидан коniқиш билан баҳраманд бўлмоқдалар.

Б. НАЗАРОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

10.55 — ТОШКЕНТ, 11.00 — Янгиликлар, 11.10 — Кинофильм, 11.40 — Фильм-концерт, 12.30 — МОСКВА, 17.55 — ТОШКЕНТ, 18.00 — Адабий театр, 18.40 — АХБОРОТ, 18.55 — Завод клубида, 19.45 — АХБОРОТ, 20.00 — Телеальманах, 20.40 — Актуал камера, 21.00 — «Олтин водий», 22.00 — МОСКВА.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.15 — МОСКВА, 18.20 — Янгиликлар, 18.30 — «Буратино» кўргазмаси, 19.00 — Мультфильм, 19.10 — Қўшиқ — ҳамроҳимиз, 20.00 — Музикали кўрсатув, 20.40 — Қизил палатка (бадиий фильм, 2-серияси), 22.00 — Канадалик киши (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — ТОШКЕНТ, 20.30 — Қора даллол (телеспектакль).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 28/I да **Риголетто**, 29/I да **Чио-Чио-Сан**, 30/I да **Доктор Айболит** (кундузи), **Флория Тосна** (кечқурун).

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 28/I да **Парвоз**, 29/I да **Шоҳ Эдип**, 30/I да **Парвоз** (кундузи ва кечқурун, билетлар сотилган).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 28/I да **Лақма**, 29/I да **Ажаб савдолар**, 30/I да **Ҳалима**, 31/I да **Тошболта ошиқ**.

КИНО

Сангам (ўзбек тилида) — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Олеся — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Серафино — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «ДРУЖБА», «СПУТНИК», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Жаноб 420 — ҲАМЗА номли, «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Жаноб Крюшо Нью-Йоркда — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

«ЎЗБЕККОНЦЕРТ»
СВЕРДЛОВ НОМЛИ
КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

29, 30 январь
кеч соат 7 яримда
Ўзбекистон санъат усталари ва ёш ижрочилар иштирокида

ҚАТТА КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар — Тамара ЮНУСОВА, Дилбар АБДУЛЛАЕВА, Қувондиқ ИСКАНДАРОВ, Жуманазар БЕКЖОНОВ, Камтар ОТАБОЕВ.

Солистлар — Шерали ЖЎРАЕВ, Абдуқодир ЮСУПОВ, Азиза ТЎЛАГАНОВА, Гулчеҳра ИСМОИЛОВА.

ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ АНСАМБЛИ

Программани Ғ. ТОЖИ-АЪЛОЕВ олиб боради.

Билетлар кундуз соат 2 дан сотилади.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг
КИБЕРНЕТИКА ИНСТИТУТИ
ҲИСОБЛАШ МАРКАЗИ БИЛАН
вакант вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Лабораториялар бўйича катта ва кичик илмий ходимлар: тақрибий интеграллаш назарияси, сонлар методи, мураккаб ортишни моделлаштириш, электрон ҳисоблаш машиналарида кучли газ таъминоти системаларининг параметрларини оптималлаштириш, газ саноати объектлари лойиҳасининг автоматик системаси.

Конкурс муддати — 5 февралгача.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Володарский кўчаси, 26-уй.

ТОШКЕНТ ШАҲАР
«ВТОРСИРЬЕ» КОНТОРАСИ
трактор прицепларида фойдаланишга яроқли бўлган 930×305 ҳажмдаги автопокришкаларни
ТАШКИЛОТ, КОРХОНА ВА ХЎЖАЛИКЛАРГА

СОТАДИ

Прейскурант бўйича 22 сўм 50 тийин нақд тўланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент-19, Тўрақўрғон проезди, 26-уй, телефонлар 44-52-09, 44-52-69.

«Узавтотехобслуживание» Бош бошқармаси коллективи Бош бошқарма бошлиғи Ю. И. Абдуллаевга онаси

Робия АБДУЛЛАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

„ФУТБОЛ-72"

СССР спорт комитети футбол бошқармаси ҳамда СССР футбол федерацияси мамлакат биринчилиги учун 1972 йилда олий, биринчи ва иккинчи лигаларда ўйновчи командаларнинг мусобақасини ўтказиш тартибини белгилаб чиқди.

Мамлакат чемпиони деган унвонни олиш учун олий лигада 16 команда қатнашадиган бўлди: булар — «Динамо» (Киев), «Арарат» (Ереван), «Динамо» (Тбилиси), «Заря» (Ворошиловград), «Динамо» (Москва), «Спартак» (Москва), «Торпедо» (Москва), «Қайрат» (Олмаота), «Нефтчи» (Боқу), «Карпати» (Львов), «Динамо» (Минск), ЦСКА, «Зенит» (Ленинград), СКА (Ростов-Дон), «Днепр» (Днепропетровск), «Локомотив» (Москва) командаларидир. Ўйинлар 4 апрелда бошланиб, 3 ноябрда тугалланади. Мусобақаларда 15 ва 16 ўринларни эгаллаган командалар олий лигадан чиқиб кетадилар.

Биринчи лигада қуйидаги командалар қатнашадилар: «Пахтакор» (Тошкент), «Шахтёр» (Донецк), «Черноморец» (Одесса), «Металлург» (Запорожье), «Спартак» (Орджоникидзе), «Крилья Советов» (Куйбишев), «Текстильщик» (Иваново), «Металлист» (Харьков), «Шахтёр» (Қарағанда), «Динамо» (Ленинград), «Торпедо» (Кутаиси), «Уралмаш», (Свердловск), «Строитель» (Ашхобод), «Шинник» (Ярославль), «Помир» (Душанба), «Олға» (Фрунзе), «Нистру» (Кишинев), «Звезда» (Пермь), «Автомобилист» (Нальчик), «Кривбасс» (Кривой Рог). Бу лигадаги ўйинлар 6 апрелдан 4 ноябргача давом этади. Шу командалар ичидан чиққан икки кучли коллектив 1973 йилда олий лигада мусобақалашиш ҳуқуқини олади. Учта кучсиз команда (18-20 ўринларни эгаллаган командалар) иккинчи лигага тушадилар.

«А» классининг иккинчи лигасида мусобақалашишга 121 команда киритилди. Бу командалар ўртасидаги мусобақалар етти зонада олиб бориладиган бўлди. Биринчи зонадаги ўйинларни ўтказиш назорати Украина футбол федерациясига юклатилди. Қолган олти зонада эса назорат олиб бориш Россия Федерациясига топширилди. Етти зонанинг ҳар бирида ғолиб чиққан командалар 1973 йилда биринчи лигада қатнашиш учун қўшимча мусобақада қатнашадилар. Қабул қилинган низомга мувофиқ, етти командадан ғолиб чиққан уч коллектив биринчи лигада қатнашиш ҳуқуқини олади. Барча етти зонада охирги ўринларни эгаллаган командалар СССР биринчилиги учун ўтказиладиган мусобақаларда қатнашиш ҳуқуқидан маҳрум этилади.

Олий ва биринчи лига командалари иштирокида СССР кубоги учун ўтказиладиган мусобақалар 29 февралдан бошланадиган бўлди. Бу мусобақаларнинг финал ўйини СССР физкультурачилар куни — 12 августда Москвада ўтказилади.

ЖАҲОН бўйлаб

А. А. ГРОМИКОНИНГ ЯПОНИЯДА БЎЛИШИ

НАГОЯ, 26 январь. (ТАСС). СССР Ташқи ишлар министри А. А. Громиконинг Япониядаги визити давом этмоқда. А. А. Громико Тоба шаҳрида бўлиб, бугун Нагоя шаҳрига келди. Бу ерда Совет Иттифоқидан келган меҳмон шарафига нонушта зиёфат берилди. Аити префектурасининг губернатори М. Кувахара ва А. А. Громико нутқ сўзладилар.

Мамлакатларимиз ўртасидаги иқтисодий ва маданий алоқалар, деди М. Кувахара, кейинги йилларда кучайиб, ҳар иккала қўшни мамлакат ўртасидаги муносабатларни ривожлантирганлигига аминман.

А. А. Громико ўзининг жавоб нутқида бундай деди: Кейинги вақтларда Совет —Япония муносабатлари кўнгилдагидек ривожланиб бораётганлигидан мамнунмиз. Мамлакатларимиз ўртасида саноат ва савдо-сотиқ соҳасидаги ҳамкорлик кенгайиб бормоқда.

Совет Иттифоқи савдо-сотиқ соҳасида кўп жиҳатдан Японияниng табиий шеригидир. Совет Иттифоқи билан Япония ўртасидаги савдо-сотиқни ривожлантириш учун қулай истиқболлар мавжуд, деб айтиш учун ҳамма асослар бор.

А. А. Громико айтдики, СССР билан Япония ўртасидаги иқтисодий муносабатларни зўр бериб ривожлантира бориш бошқа ҳамма соҳаларда, шу жумладан сиёсий соҳада ҳам ҳар иккала мамлакат ўртасида ҳамкорликни кенгайтириш учун негиз бўлади. Бу эса ўз навбатида халқларимизни бир-бири билан яқинлаштиришга ёрдам беради.

ТОКИО, 26 январь. (ТАСС). СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико бугун кечқурун Токиога қайтиб келди.

СССРнинг Япониядаги элчиси О. А. Трояновский унинг шарафига қабул маросими ўтказди. Қабул маросимида министрлар, парламент депутатлари, савдо-саноат доираларининг таниқли вакиллари, министрликларнинг масъул ходимлари, Япония жамоатчилиги вакиллари, шунингдек Япониядаги дипломатия ваколатхоналарининг бошлиқлари ҳозир бўлдилар.

Қабул маросими самимий, дўстона вазиятда ўтди.

КОММУНИСТЛАР АНЖУМАНИ

БОНН. Немис коммунистик партиясининг Вупперталдаги ташкилоти Европа хавфсизлиги ҳамда Германия Федератив Республикасининг СССР ва Польша Халқ Республикаси билан тузган шартномаларининг аҳамияти масалаларига бағишлаб анжуман ўтказди.

Анжуманда сўзга чиққан нотиқлар хавфсизлик ва ҳамкорлик масалаларига бағишлаб шу йилнинг ўзидаёқ Умумевропа кенгашини ўтказиш катта аҳамиятга эга эканлигини уқтириб ўтдилар. Москва ва Варшава шартномаларини тезроқ ратификация қилиш Германия Федератив Республикасидаги аҳолининг катта кўпчилиги кутаётган умидларга жавоб беради, деб анжуманда алоҳида қайд қилиб ўтилди. (ТАСС).

БАНГЛАДЕШ: ТИНЧЛИК СИЁСАТИ

ДЕҲЛИ, 26 январь. (ТАСС). Бангладеш Халқ Республикасининг ташқи ишлар министри Абдус Самад «Соушелист Индиа» журналига берган интервьюсида: «Биз блокларга қўшилмаслик ва тинчлик сиёсатини ўтказамиз» — дейди. Халқаро майдонда бизнинг мақсадимиз бизнинг мустақиллик учун олиб борган курашимизни қўллаб-қувватлаган барча мамлакатлар билан дўстона алоқаларни ривожлантириш орқали мамлакат эркинлигини мустаҳкамлашдан иборат бўлади, деди министр. Шу муносабат билан министр 75 миллионли Бангладеш халқининг миллий озодлик курашини қўллаб-қувватлаган қўшни Ҳиндистон республикасига ва Совет Иттифоқи бошчилигидаги социалистик мамлакатларга Бангладеш республикаси халқининг ва ҳукуматининг қизғин миннатдорчилигини ва самимий ташаккурини изҳор этди.

Абдус Самад шуни ҳам уқтириб ўтдики, Бангладеш Халқ Республикаси Осиёда ва бутун дунёда мустаҳкам тинчликка, халқлар дўстлиги ва миллий тараққиётига эришмоқ учун бутун кучини сарфлай беради.

МУҲИМ САНА ОЛДИДАН

СОФИЯ, 26 январь. (ТАСС). Болгар халқи ўзининг шонли фарзанди Георгий Димитров туғилган куннинг 90 йиллигини нишонлашга ҳозирланмоқда. Ишчиларнинг маданият уйларида ва қишлоқ қироатхоналарида Димитровга бағишланган суҳбатлар ўтказилмоқда. Г. Димитров Марказий музейининг ва Г. Кирков номидаги илмий билимлар тарқатиш жамиятининг лекторлари болгар халқининг йўлбошчиси Георгий Димитровнинг ҳаёти ва революцион фаолияти тўғрисида лекциялар ўқиш ва суҳбатлар ўтказиш учун республиканинг шаҳарлари ва қишлоқларига жўнаб кетишди.

Перникс округида Г. Димитров туғилган Ковачевци қишлоғида юбилей тантаналари бошланди. Г. Димитров туғилган уй музейга айлантирилган. Бу музейни ҳар кун бутун мамлакатдан жуда кўп делегациялар келиб зиёрат қилмоқда.

Димитровград шаҳри ташкил топганига 25 йил тўлган кун билан бир вақтга тўғри келаётган бу муҳим санани муносиб нишонлашга шу шаҳар аҳолиси ҳам тайёргарлик кўрмоқда. Болгария театрлари шу санага бағишлаб ўзларининг тарихий-революцион мавзудаги энг яхши спектаклларини кўрсатадилар. Болгария Фанлар академиясининг нашриёти профессор В. Хажиниколовнинг «Георгий Димитров ва совет жамоатчилиги» деган китобини чоп қилишга ҳозирламоқда.

«ЗАМОН СИНОВИДАН ЎТГАН ДЎСТЛИК»

ДЕҲЛИ, 26 январь. (ТАСС). Ҳиндистон Республикасининг президенти Варахагири Венката Гири ТАСС мухбири билан суҳбатда «СССР билан Ҳиндистон ўртасидаги дўстлик замон синовидан ўтди ва биз бу билан фахрланамиз», — деди. Бу дўстликнинг, деб давом қилди президент, томири чуқур ва бақувват. Бу дўстлик ҳар иккала мамлакатимиз халқларининг ҳаётий муҳим манфаатларига таянади.

В. В. Гири тинчлик, дўстлик ва ҳамжиҳатлик тўғрисида бултур ёзда тузилган Совет—Ҳиндистон шартномасига тўхталиб айтдики, бу ҳужжат имзоланганлиги тинчлик ва хавфсизликни сақлаш манфаатларини кўзлаб ҳамма соҳаларда ҳамкорлигимизни янада мустаҳкамламоқ учун бақувват сиёсий ва ҳуқуқий негизни таъминлаб берган жуда катта аҳамиятга эга тарихий воқеа бўлди.

ПРАГА, 26 январь. (ТАСС). Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукумати Бангладеш Халқ Республикасини таниш тўғрисида қарор қабул қилди ва у билан дипломатик муносабатлар ўрнатиб, элчилар юборишга ўзининг тайёр эканлигини билдирди, дейилади ЧТК телеграф агентлигининг хабарида.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ БАНГЛАДЕШНИ ТАНИДИ

Чехословакия Социалистик Республикаси президенти Л. Свобода Чехословакия ҳукуматининг бу қарорини Бангладеш Халқ Республикасининг президенти Абу Сайид Чоудрига, Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукуматининг раиси Л. Штроугал эса Бангладеш Халқ Республикасининг бош министри Мажибур Раҳмонга маълум қилди.

Чехословакия раҳбарларининг телеграммаларида Чехословакия Социалистик Республикаси билан Бангладеш Халқ Республикаси ўртасидаги муносабатлар ҳар иккала мамлакат халқларининг бахт-саодати йўлида, бутун дунёда тараққиёт ва тинчлик манфаатлари йўлида муваффақиятли ривожланади, деб истак билдирилди.

МЕҲНАТ ВА КАПИТАЛ

◆ **ОТТАВА.** Канада аэропортларидаги учишларни бошқариш қисми диспетчерларининг умуммиллий забастовкаси икки ҳафтадан бери давом этмоқда. Забастовка натижасида мамлакатнинг ички ҳаво йўлларида барча самолётларнинг қатнови ҳануз тўхтаб турибди. Иш ташлаган диспетчерлар иш ҳақини оширишни, шунингдек иш ҳафтасини қисқартиришни талаб қилмоқдалар.

◆ **ПАРИЖ.** Испаниядан олинган хабарларга қараганда, басклар мамлакатида «Астильерос эспаньолес» кемасозлик корхонасининг икки мингдан кўпроқ ишчилари кўп соатлик забастовка ўтказганлар. Бильбаода металлист ишчилар корохналардан ишчиларни кўплаб ишдан бўшатилаётганлигига қарши норозилик намойиши ташкил этганлар. Астуриядаги «Дуро флегуэра» металл ишлаш корхонасининг иши бутунлай тўхтаб қолган. Шу корхонанинг 1100 нафар ишчиси забастовка эълон қилган. Каталонияда Салент ва Бальсаренидаги кончилар кўп кунлик забастовка ўтказганлар.

Эълон қилинган маълумотларга қараганда, 1971 йилда Испанияда 1600 та «социал жанжал» рўй берганлиги қайд қилинган.

◆ **ГААГА.** Роттердам ва Амстердамдаги портларнинг хўжайинлари меҳнаткашларнинг манфаатларига жавоб бермайдиган меҳнат шартномаларини қабул қилдиришга уринган эдилар, ишчиларнинг вакиллари буни рад этишди. Утрехтда бўлган йиғилишда улар, ишсизлик бўлишига йўл қўйилмайди, меҳнат шароити яхшиланади ва иш ҳафтаси оширилади, деб кафолат беришни ишчилар номидан яна талаб қилишди. Йиғилиш қатнашчилари ўзларининг қонуний талабларини қондиришни хўжайинлар истамаётганлиги аниқ кўриниб турганлиги сабабли корхоналарда хўжайинларга қарши кескин ҳаракатлар қилиш йўлига ўтиш тўғрисида қарор қабул қилдилар. (ТАСС).

Америка Қўшма Штатларида синфий жанглар кун сайин авж олмоқда. Ишсизлик, инфляция, озиқ-овқат ва кенг истеъмол молларининг қимматлашуви—ишчилар синфининг норозилигига сабаб бўлмоқда. Матбуот хабарларига кўра, ҳозирги кунда АҚШда алоқа ходимлари касаба союзларининг 250 минг аъзоси забастовка ўтказмоқда. Суратда: Нью-Йоркнинг иш ташлаган телеграфчилари.

«Пиплз уорлд» — ТАСС фотоси.

АЖОЙИБОТЛАР ОЛАМИДА

Деҳли минорасининг сири

Ҳиндистонда энг баланд бўлган Қутб-Минор саккиз асрдан зиёд вақтдан буён Деҳлининг бир чеккасида савлат тўкиб турибди. Минора ҳақида мутахассислар ҳар хил фикр билдиришмоқда. Баъзилар уни Деҳлини илк бор забт этган мусулмон ҳукмдорига ўрнатилган ёдгорлик деса, баъзилар обсерваториянинг кузатув пункти, яна баъзи бировлар эса эндиликда асар ҳам қолмаган масжиднинг минораси бўлса керак, демоқдалар.

Ҳозирги пайтда минора жиддий хавф остида. У 62 сантиметрга қийшайиб турибди. Қутб-Минор жуда кўп зилзилаларни ўз бошидан кечирди. У 1905 ва 1934 йиллардаги кучли зилзилаларга ҳам бардош берди. Лекин яна қанча чидаркин?!

Тимсоҳ фермаси

Африкада ҳар йили 20 минг киши тимсоҳларга ем бўлади. Айрим қабилалар орасида тимсоҳга сиғинувчи одамлар ҳам бор. Улар «ёвуз руҳ» — тимсоҳни тинчитиш учун қурбон бериш керак деган ақидага амал қилишади. Аммо ана шу «ёвуз» тимсоҳларни ўз ҳимоясига олувчи одам ҳам топилиб қолди. Жанубий Африканинг Наталь вилоятилик бу одам 30 яшар Рэнжер Пулей бўлиб, уни «тимсоҳлар отаси» ҳам дейишади.

«Браконьерлар, — дея ҳикоя қилади Рэнжер, — тимсоҳларни уларнинг қимматбаҳо териси учун кўплаб овлашади. Шу билан улар «сув санитарлари»нинг уруғини қуритишади. Ҳолбуки, тимсоҳлар сувдаги барча ўлимтигу чиқиндиларни еб, сувни ифлослардан тозалайдилар. Шунинг учун ҳам мен тимсоҳ фермаси ташкил этдим. Биз тимсоҳларнинг тухумларини йиғиб, инкубаторларга қўямиз. Тимсоҳчалар уч ёш бўлгач, уларни эркинликка — сувга қўйиб юборамиз. Инкубаторларимиз табиатга жуда яхши ёрдам бераётир. Чунки табиий шароитда тимсоҳнинг қумга қўйилган 60 тухумидан атиги бир неча тимсоҳчагина очиб чиқади. Қолган тухумларни илон, калтакесак, қушлар еб кетади. Очиб чиққан тимсоҳчаларнинг кўпи эса бир кун яшамасдан ҳалок бўлади».

ЎЛИМ БИЛАН ЮЗМА-ЮЗ

Яқинда Перунинг Пукальпа шаҳри яқинида, Амазонка устидан учиб бораётган йўловчилар самолёти ҳалокатга учради. Икки минг метр баландликда портлаган самолёт йўловчиларидан фақат биттаси — 17 яшар Юлиана Кепкегина омон қолди. «Бир нарса портлади, шунда мен самолётнинг қаноти ёнаётганинигина кўриб қолдим», — дейди Юлиана. У ўзига келганида ерда ётар, борт камари белида боғлоқлигича турарди. Мутахассисларнинг фикрича, уни ўлимдан ана шу камар сақлаб қолган... Самолёт йиқилиб тушган жой яқинида дарёча оқиб ўтарди. Бирор кимсани учратарман, деган умидда қиз дарёнинг оқимига қараб унинг ёқасидан борди. Тўққиз кун деганда у моторли қайиққа дуч келди. Унинг ёнида ўтириб кутди. Бир неча соатдан кейин қайиқнинг эгалари, дарахт кесувчи уч ҳинди келди. Улар ҳолдан тойган Юлианани касалхонага элтиб қўйишди. Самолёт ҳалокатга учраган жойга етиб келган қутқарув командаси бошқа бирорта ҳам соғ одамни топа олмади.

Редактор ўринбосари
Х. ЁДГОРОВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси №26, Редактор — 336545, Редактор ўринбосарлари — 337914, 330683, Масъул секретарь — 334455, Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283, Партия турмуши — 333469, 337221, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331453. Халқаро ҳаёт — 337221. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258, Қишлоқ хўжалиги — 337604, Адабиёт ва санъат — 332036. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 331424, Оммавий ишлар ва хатлар — 332143, 333553. Иллюстрация — 334524, Стенографистка — 337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 48—85. Бухоро — 3—31—42. Карши — 33—42. Нукус — 42—62. Самарқанд — 31—972. Термиз 54—01. Урганч — 34—55. Фарғона — 4-29-44.